MIM Dumnezeu n-a voit nimic altceva de la noi în schimb pentru dragostea pe care ne-a dat-o, ci a voit ca şi noi, fiecare la rândul nostru, să facem acelaşi lucru cu aproapele nostru... Dacă este să ne asemănăm cu Dumnezeu în ceva, aceasta este puterea de a ierta. Dumnezeu ne-a chemat să fim asemenea Lui, şi asemenea lui Dumnezeu suntem atunci când iertăm. Puterea de a ierta este însuşire Dumnezeiască. Iertând celor ce ne greşesc, ne facem părtaşi la dragostea cu care iubeşte Dumnezeu lumea.

*A** IUBI

ÎNSeaMNĂ a IERTA

Ieromonah SAVATIE BAŞTOVOI

A iubi înseamnă a ierta

Ediţia a patra, revizuită şi adăugită

Redactor: Elena Marinescu Coperta: Ierom. Savatie Baştovoi

© Ierom. Savatie Baştovoi e Editura Cathisma, pentru prezenta ediţie, Bucureşti, 2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

SAVATIE BAŞTOVOI, ieromonah

A iubi înseamnă a ierta/ ieromonah Savatie Baştovoi.

— Ed. a 4-a rev.

— Bucureşti: Cathisma, 2010

ISBN (13) 978 – 973 – 88443 – 9 – 1

O încercare de a înţelege dragostea

De când mă ţin minte am fost frământat de gândul la dragoste. Dragostea mi **s-**a descoperit măreaţă şi gingaşă în persoana mamei mele, aşa că pot spune că m-am născut în dragoste şi am fost însoţit de dragoste de-a lungul întregii mele vieţi. Am suferit de fiecare dată când am simţit că dragostea lipseşte.

A nu mai fi iubit, pentru mine, înseamnă a nu mai exista. În copilărie, când făceam vreo răutate, mămica mă împingea uşor cu mâna şi îmi spunea: „Du-te de la mine, nu te mai iubesc!” Cine poate spune ce trăiam eu atunci? Abia acum îmi dau seama că atunci mă pogoram în iad, în iadul inimii mele de copil, în iadul în care **s-**a pogorât

Adam după ce a căzut din dragostea Lui Dumnezeu. Atunci începea să-mi tremure buza şi eu rămâneam ţeapăn în faţa mamei, cu mâinile în jos, cu pumnii strânşi, până când îmi făcea semn să vin şi mă lua în braţe. Atunci izbucneam în plâns. Şi plângea şi ea. Simţeam că moartea în care m-am cufundat prin refuzul mamei a încetat şi mă întorceam la viaţă prin mărturisirea iubirii ei.

N-am avut parte să mă nasc **într-**o familie credincioasă, ca să fiu educat în dragostea lui Dumnezeu, dar Dumnezeu a avut grijă ca încă din primele zile ale vieţii mele conştiente să înţeleg că fără dragoste nu se poate nimic. Tot ce există există din dragoste şi pentru dragoste. În măsura în care iubim, ne umplem de rost şi ne aflăm locul în această lume făcută de Dumnezeu.

Dragostea pe care o revărsăm asupra oamenilor este ca o lumină care descoperă lucrurile *aflate* până atunci în întuneric. Prin iubire cunoaştem şi vedem pe celălalt în adevărata lui lumină. Numai iubirea este văzătoare. Dacă cineva vrea să ştie ce înseamnă să fii văzător cu duhul, trebuie să ştie că asta înseamnă să iubeşti.

Când iubeşti, până **într-**atât te dăruieşti, până **într-**atât doreşti să intri în voia celui iubit, încât ajungi să te identifici în gândurile lui, să-l retrăieşti în propria ta inimă, în propriul tău trup, în propria ta răsuflare, încât cel iubit din**tr-**odată ţi se descoperă, în întregimea sa, în tine însuţi, ca tine însuţi.

Iubirea se îmbracă în cel iubit ca **într-**o haină. În această identificare ne descoperim unii pe alţii în Hristos. Aceasta este starea din care Apostolul Pavel a putut să zică: „Nu mai trăiesc eu, ci Hristos în mine”. În iubire Hristos. Se descoperă în trupurile şi în sufletele noastre şi noi simţim că aparţinem numai Lui. Iubirea este atotcuprinzătoare şi sufletul simte că numai moartea o poate descoperi [revela] în măreţia şi în lumina ei nesfârşită, moartea ca pecete a dăruirii totale şi fără de întoarcere, aşa cum ni **s-**a descoperit în jertfa lui Hristos pe Cruce.

De aceea nu este dragoste mai mare decât a-ţi pune

viaţa pentru aproapele tău, decât a muri. Nici înţeleptul Solomon n-a găsit să compare dragostea cu altceva decât cu moartea, când zice că „dragostea ca moartea e de tare” (*Cântarea cântărilor*). Ne punem viaţa pentru aproapele nostru ori de câte ori iertăm celor ce ne greşesc. A ierta înseamnă a renunţa la tine însuţi, la dreptul tău, la dreptatea ta pentru a îndreptăţi pe cel ce ţi-a greşit, înseamnă să mori tu pentru a lăsa pe altul să trăiască.

Cu alte cuvinte, a ierta înseamnă să reîntorc! la viaţă, să dăruieşti viaţă. În aceasta ne facem asemenea cu Dumnezeu.

Ca să înţelegem mai bine ce facem atunci când iertăm, trebuie să avem în minte parabola evanghelică despre femeia prinsă în adulter. De fiecare dată când nu iertăm – ucidem cu piatra inimii noastre, dar când iertăm – dăruim viaţă. Ce măreţ lucru este a ierta!

În strădania mea de a înţelege dragostea şi de a o explica, la un moment dat am înţeles, în adâncul făpturii mele stăpânite de moarte şi de păcat, că prin nimic nu mi s-a descoperit mai mult, mai desăvârşit, mai aproape şi mai pe înţeles iubirea lui Dumnezeu decât prin iertarea pe care mi-a dăruit-o şi mi-o dăruieşte. Niciodată nu m-am simţit mai iubit, mai fericit, mai nou, mai deplin, mai puternic şi totodată mai cuminte şi mai smerit decât atunci când am fost iertat pentru greşelile mele.

Totodată, căutând să împlinesc porunca Acestui Dumnezeu plin de iertare – aceea de a ierta la rândul meu pe aproapele meu –, mi-am dat seama cât de greu îmi vine să iert, câtă durere şi câtă renunţare trebuie să simt, durere care mă apropie de moarte, care mă omoară pe mine pentru a da loc celuilalt să trăiască. Atunci am zis că a iubi înseamnă a ierta, a ierta nu o faptă care este sau ni se pare greşită, ci a ierta adânc şi necontenit, a ierta o dată şi pentru totdeauna tot răul care se ridică împotriva noastră, având întotdeauna vie revelaţia durerii şi a stricăciunii în care s-a adâncit făptura prin despărţirea de Dumnezeu.

Gândurile pe care le-am încălzit în inima mea,

gânduri care mi-au ajutat să ies din deznădejdea care de multe ori mă cuprinde şi să mă repună în faţa lui Dumnezeu după fiecare cădere, le-am împărtăşit în cele câteva conferinţe pe care le-am rostit în diferite locuri la invitaţia celor care au ţinut să mă audă. Mărturisesc disconfortul şi jena pe care o am atunci când sunt rugat să vorbesc unei adunări, jenă care nu vine decât din conştientizarea faptului că nu sunt un bun vorbitor şi că mulţi pleacă dezamăgiţi după ce mă aud, lăudând cărţile pe care zic că le scriu mult mai bine. Trebuie să recunosc că sunt un rob al stărilor mele sufleteşti, că nu-mi fac niciodată „temele" (că nu mi le făceam nici la şcoală) şi că merg în faţa lumii ca în faţa plutonului de execuţie, neştiind dinainte ce voi spune. Mi-am dat seama că atunci când vorbesc văd virgulele şi alineatele şi am în faţa ochilor minţii o coală albă de hârtie A4.

Mă consolez cu faptul că totuşi nu sunt un om politic, nici orator de profesie, nici actor şi că zic ceea ce zic din preaplinul inimii, crezând ceea ce zic. Nu pot să nu descopăr aici că ceea ce am vorbit am făc**ut-**o cu gândul ascuns de a aduna după aceea totul **într-**o carte. Acum mă bucur să redau hârtiei cuvintele vorbite, de unde au fost „luate", căci aşa ele apar mai limpezi şi mai uşor de urmărit, deşi nu sunt decât o stenogramă a discursurilor pe care mie însumi nu-mi place să le reaud. Îmi rămâne să regret numai faptul că oamenii păstrează aceste înregistrări şi le dau de la unii la alţii.

Mă bucur mai ales că ceea ce am avut de împărtăşit la acest moment al vieţii mele nu este o simplă experienţă personală, ci că am putut să spun cuvinte pe care de-a lungul a şase ani le-am auzit în chilia Părintelui nostru Selafiil de la Noul Neamţ. Aşa socotesc că **s-**a împlinit cuvântul Mântuitorului, Care a zis că cele ce le-am auzit la ureche vor fi vestite de pe acoperişurile caselor. De fapt, tot ce am spus nu este decât o meditaţie asupra cuvintelor Părintelui Selafiil **–** pe care le rostea tot timpul, aproape neschimbate, ca Evanghelistul Ioan **–**, aşa cum le-am înţeles eu până acum.

Mulţumesc tuturor celor care m-au ajutat să fac această carte, trimiţându-mi înregistrările sau descărându-le pe hârtie.

Conferinţele cuprinse în carte s-au făcut la invitaţia filialelor ASCOR din localităţile în care am conferenţiat, cu binecuvântarea episcopului locului.

Am o bucurie cuminte şi oarecum simţul unei datorii împlinite punând înainte această carte. Am vrut ca prin tot ce am zis şi am scris să laud şi să descopăr în faţa lumii dragostea lui Dumnezeu, aşa cum mi s-a descoperit ea mie, în negrăita Lui bunătate.

Ieromonah Savatie Baştovoi

Puterea tămăduitoare a iubirii[1]

De iubire sunt legate toate poruncile lui Dumnezeu. Atunci când Mântuitorul a fost întrebat de un oarecare cărturar care este cea dintâi poruncă din Lege, i-a răspuns: „Să iubeşti pe Dumnezeul tău din tot cugetul tău, din tot sufletul tău, şi din toată puterea ta, şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi”. Toată Evanghelia este o poveste de iubire.

Toată viaţa noastră se construieşte şi poate avea un rost doar pornind de la iubire şi sfârşind în iubire.

Cu toate acestea, este foarte greu să vorbeşti despre iubire. Este greu nu pentru că iubirea ar fi grea, ci pentru că noi, prin căderea, ne-am îndepărtat atât de mult de ea, încât cu anevoie mai înţelegem despre ce este vorba. Atât de mult ne-am îndepărtat de Dumnezeu şi de starea noastră normală, aceea de a iubi, încât iubirea, în drumul către desăvârşire, către Dumnezeu, pe care trebuie să-l săvârşească orice om, este pusă de Sfântul Ioan Scărarul în *Scara* sa ca ultimă treaptă. Şi noi cu uimire şi cutremur, şi nu fără o oarecare deznădejde, putem descoperi cât de anevoios este drumul până la iubire, câte trepte duhovniceşti trebuie să parcurgem până a o cunoaşte, trepte pe care noi suntem departe nu doar de a le fi călcat, ci chiar de a le fi gândit.

---

1 Cuvînt rostit în amfiteatrul Facultăţii de Litere a Universităţii din Bacău, pe 15 decembrie 2005.

De aceea, îmi este foarte greu să vorbesc despre această temă. Dar, până la urmă, aşa neputincioşi cum suntem – pentru că ne dăm seama că despre altceva nu prea avem a vorbi şi că toate celelalte sunt prea puţin importante –, deci, chiar aşa cum suntem, chiar dacă nu avem încă iubirea, totuşi o râvnim, tânjim după ea, şi dacă nu vom vorbi despre ea şi nici nu o vom trăi, atunci cum vom ajunge să îndeplinim poruncile lui Dumnezeu?

Iubirea este un dar dumnezeiesc, iubirea este însuşi Dumnezeu. Nimeni nu poate iubi în afara Duhului Sfânt, nimeni nu poate înţelege iubirea în afara Duhului Sfânt, în afara lui Dumnezeu. Iubirea este străină celor care nu-L cunosc pe Dumnezeu.

Cu toate acestea, fiecare om caută iubirea. Încă din copilărie, fiecare dintre noi a căutat iubirea părinţilor, iubirea fraţilor; fiecare şi-a făcut o închipuire despre cum trebuie să fie iubirea, fiecare în inimioara sa tânjea, îşi închipuia şi credea că ştie ce ar trebui să facă ceilalţi pentru ca el să se simtă iubit. Fiecare şi-a închipuit nişte gesturi, nişte cuvinte, nişte feţe care privesc **într-**un anume fel şi toate acestea îi aduceau o uşoară bucurie, dar totodată şi o mare durere, că toate aceste gesturi, toate aceste cuvinte pe care ni le închipuim în mintea noastră sunt foarte greu de regăsit în ceilalţi.

Suferim pentru că cei din jurul nostru nu ştiu să ne iubească. Suferim pentru că iubirea, aşa cum ne-am închipuit-o noi, nu există. Dar iubirea există. Există pentru că Dumnezeu a adus-o în lume, pentru că ea nu poate să nu existe, nu poate să aibă sfârşit, pentru că nu are nici început. Ea nu poate să se împuţineze, pentru că porneşte de la Dumnezeu şi se revarsă asupra întregii făpturi, aşa încât, dacă iubirea nu există, doar noi suntem de vină pentru că nu o vedem.

Sfântul Simeon Noul Teolog, în unul din imnele sale, îşi punea această întrebare: „Cum oare, Dumnezeule, Tu care eşti Lumina, Care umpli toate cu Tine, Care pretutindenea eşti şi toate le plineşti, Tu care eşti cunoscut şi contemplat de îngeri, de sfinţi, Tu pe care până şi

făpturile necuvântătoare, pe care până şi luna, şi stelele, şi viforul, şi gheaţa – aşa cum găsim la Sfântul Proroc David – tresaltă de adierea Ta, cum oare doar eu nu Te văd, nu Te cunosc?” Sfântul Simeon Noul Teolog trăia această suferinţă, pentru că lumina Dumnezeiască umple întreaga zidire, întreaga lume, şi „doar eu, care m-am întunecat prin păcat, nu mă pot împărtăşi de ea”.

La fel şi iubirea umple toată zidirea pentru că Dumnezeu este iubirea şi Dumnezeu este Atotcuprinzător, şi doar noi trebuie să răspundem şi să-L căutăm. Dacă nu vedem iubirea în jur, este pentru că noi înşine nu o avem. Nu poţi vedea ceva pentru care nu ai ochi.

Sfinţii Părinţi vorbesc cu totul înălţător despre iubire. Este adevărat că Sfântul Ioan Scărarul o pune la capătul Scării Duhovniceşti. Este adevărat că descrie un urcuş foarte anevoios până la ea: trebuie să trecem prin pocăinţă, trebuie să trecem prin ascultare, prin plâns, prin tăierea voii… Prin multe nevoinţe trebuie să trecem – spune Sfântul Ioan Scărarul – până a ajunge să dobândim iubirea.

Cu toate acestea, în fiecare dintre noi iubirea zvâcneşte şi, chiar dacă nu o putem permanentiza în sufletul nostru, noi nu suntem străini de ea. Dumnezeu descoperă iubirea Sa când voieşte şi cui voieşte. Dumnezeu **şi-**a descoperit iubirea Sa tâlharului de pe Cruce, care o viaţă întreagă a petrecut în fărădelegi. Şi, iată, **într-**o clipă, iubirea Dumnezeiască **s-**a atins de inima lui şi el, **într-**o clipă, a devenit din tâlhar proroc, L-a mărturisit pe Hristos împărat a toată zidirea, împărat al cerului şi al pământului, şi I-a cerut să-l pomenească în împărăţia Sa, mărturisiri pentru care a şi auzit cuvintele Mântuitorului: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai”.

Iubirea Dumnezeiască **s-**a atins **într-**o clipă de inima femeii desfrânate care a venit şi a spălat cu lacrimile ei picioarele Mântuitorului Hristos. Iubirea Dumnezeiască **s-**a atins de inima femeii samarinence, femeie care trăia ca multe femei din zilele noastre, femeie care avusese şase bărbaţi, femeie obişnuită, la prima vedere. O femeie

oarecare, o femeie desfrânată. O femeie cu viaţa stricată, care nicicum nu-şi putea întemeia o căsnicie… un tablou atât de obişnuit pentru ziua de azi. Şi iată că la fântână, atunci când Mântuitorul îi iese înainte, o atinge cu dragostea Sa, şi inima ei tresaltă şi II cunoaşte ca pe Cel pe care L-a propovăduit Moise. Această femeie, după ce a vorbit cu Hristos, uită că a venit după apă, lasă găleata şi începe a alerga pe străzi şi a striga: „Veniţi, că am văzut un Proroc, L-am aflat pe Cel pe care L-a propovăduit Moise, despre care a scris Moise!”

De unde ştia femeia asta ce a scris Moise? în Vechiul Testament, ce, femeile făceau şcoli de teologie ca astăzi? în Duhul Sfânt L-a prorocit ea pe Cel despre care a scris Moise! Păi nu ştiau toţi cărturarii Iudeii, când a trebuit să se nască Hristos, Cine **S-**a născut! Şi de unde a ştiut femeia asta, pe un deal la fântână, o femeie care avea o viaţă… aşa cum o avea, să prorocească şi să spună: „L-am aflat pe Cel despre care a scris Moise!”? De unde? Din dragostea lui Dumnezeu care **s-**a atins de inima ei!

Aşadar, Evanghelia ne descoperă Un Dumnezeu Atotbun, Atotiubitor, Care poate să se descopere pe Sine şi să se înfăţişeze oricui, oricând.

Evangheliştii au ţinut să consemneze mai ales întâlnirile lui Hristos cu oamenii păcătoşi. Evangheliştii au ţinut să povestească despre ei înşişi nu faptele grozave pe care le făceau, ci slăbiciunile şi neputinţele lor. Evanghelistul Matei nu **s-**a ruşinat să-şi treacă în „CV”-ul său că a fost vameş. Despre Apostolul Petru Evangheliştii au socotit să povestească cum **s-**a lepădat de trei ori de Mântuitorul Hristos, fără să considere că prin aceasta vor pune stavilă propovăduirii Evangheliei.

Şi de multe ori îi vedem pe Apostoli certâ**ndu-**se pe cale care este mai mare, neprimind îndată cuvântul Mântuitorului, împuţi**nându-**se în credinţă, adormind în grădină… Atunci când Hristos. Se ruga cu lacrimi de sânge, cei trei mari Apostoli: Ioan, ucenicul iubit, Petru, care are cheile împărăţiei, şi Apostolul Iacob, au adormit de trei ori. Aşadar, nu **s-**au ruşinat Evangheliştii să-şi

mărturisească neputinţele, ci mai degrabă faptele lor bune le ascundeau, pentru că aceste neputinţe scoţând-le înainte, noi vedem şi mai desluşită şi mai măreaţă dragostea lui Dumnezeu, şi II înţelegem şi II credem atunci când ne spune că n-a venit pentru cei drepţi, ci a venit pentru cei păcătoşi.

Toate acestea, ne spune Sfântul Ioan Gură de Aur, toate aceste neputinţe şi scăderi, şi chiar păcate, pe care Evangheliştii nu s-au ruşinat să le consemneze şi să le lase lumii întregi, au un singur scop: scopul de a ne încuraja pe noi, cei care suntem păcătoşi, neputincioşi, îndoielnici, şovăielnici în credinţă, de a ne încuraja să îndrăznim să venim la Hristos şi, de câte ori vom cădea, să ne ridicăm cu nădejde şi cu simplitate şi să mergem înainte. Pentru că, dacă ne-ar fi prezentat Evangheliştii numai faptele grozave ale Apostolilor, dacă despre Apostolul Petru am fi ştiut că el numai printr-un cuvânt învia morţii, cum a înviat-o pe Tavita; despre Apostolul Pavel am fi ştiut doar că i-a strălucit Hristos în faţă ca soarele, şi aşa mai departe, am fi putut spune, pe drept cuvânt: ce căutăm noi aici? Noi, care nici morţi nu ştim să înviem, care nici pe Hristos strălucind ca soarele nu L-am văzut şi suntem plini de păcate şi de neputinţe? Această Evanghelie, această credinţă, este pentru alt fel de oameni, pentru oameni aleşi, pentru oameni sfinţi, nu este pentru noi. Dar tocmai de aceea ni s-au pus înainte toate aceste pilde şi mărturii ale marii iubiri pe care o are Dumnezeu faţă de neamul omenesc [ca noi să îndrăznim]!

Aşa că fiecare dintre noi, într-o măsură mai mare sau mai mică, a simţit pe inima sa dragostea lui Dumnezeu, pentru că nimeni, nimeni, nimeni nu ar putea rămâne în Biserică dacă, pe lângă ispitele, îndoielile, neputinţele şi zbuciumul lăuntric pe care îl are orice om care vine la Hristos, n-ar fi simţit pe inima sa şi această iubire. Nimeni n-ar fi postit, nimeni nu s-ar fi înfrânat, nimeni nu s-ar fi sculat dimineaţă duminica în loc să se odihnească, în loc să mănânce bine, în loc să pornească televizorul, nimeni nu s-ar fi trezit să traverseze oraşul sau să treacă dealul – aşa

cum trec ţăranii noştri **–**, ca să meargă la biserică, să stea ceasuri întregi în picioare, dacă nu ar fi simţit în chip tainic iubirea lui Dumnezeu asupra sa.

Da, noi nu suntem desăvârşiţi în iubire şi ar fi o nebunie să credem că suntem, că avem dragoste, că iubim pe Dumnezeu aşa cum ar trebui, că iubim pe aproapele nostru; nici n**-**avem nevoie să credem asta. Dar noi căutăm dragostea. Vrem ca oamenii să ne iubească, da, dar vrem şi noi, sigur, să iubim.

Acelaşi Sfânt Ioan Scărarul, în capitolul său despre pocăinţă, spune nişte cuvinte care aparent contrazic întreaga lui *Scară*, întreaga lui ierarhie a virtuţilor, a nevoinţelor. La capitolul despre pocăinţă el spune că de multe nevoinţe are nevoie omul pentru a dobândi iertarea păcatelor. Şi descrie acolo atmosfera din**tr-**o mănăstire, mănăstire**-**închisoare, în care erau trimişi călugării cu păcate mai mari, care erau sub canon. O mănăstire în care unii nu dormeau decât **sprijinindu-**se de un perete; alţii nu beau apă decât când nu mai puteau şi din cauza asta aveau buzele albe şi crăpate; alţii munceau de dimineaţă până**-**n seară pentru a dobândi iertare pentru păcate. Şi iată că Ioan Scărarul spune: „Da, dar alţii o pot dobândi prin**tr-**un cuvânt, dacă au dragoste”.

Iată că Ioan Scărarul spune că sunt astfel de păcătoşi care pot avea dragoste pentru Dumnezeu. Şi, dacă o au, pot dobândi iertarea **într-**un ceas, iertare pentru care alţii se nevoiesc o viaţă întreagă. Şi el dă pilda unui frate care a căzut şi a venit la părintele său cu pocăinţă, cerâ**ndu-**i să**-**i dea canon, să**-**l trimită în mănăstirea asta închisoare, drept pedeapsă pentru că el a păcătuit. Şi Sfântul Ioan Scărarul spune: „Şi acest stareţ sfânt, pentru că era văzător cu duhul, a îndeplinit dorinţa fratelui, deşi el văzuse că Dumnezeu îi iertase păcatele în timp ce acesta încă era jos, la picioarele lui”. De ce? Spune Sfântul Ioan Scărarul: „Pentru că avea dragoste”.

Sfântul Ioan Scărarul aduce ca pildă evanghelică pocăinţa femeii desfrânate care a plâns sub masă. Şi zice: „Această femeie, pentru că a avut dragoste pentru Hristos,

şi-a dobândit iertarea îndată, prin plâns, şi la fel era şi samarineanca: dintr-odată L-a iubit pe Hristos. L-a recunoscut ca Dumnezeu, L-a iubit şi L-a urmat”. Pentru aceasta nici măcar nu-şi dăduse seama că a trăit în păcat, ci dintr-odată a alergat şi a început să propovăduiască tuturor că L-a aflat pe Mesia. Nu se gândea că a fost în păcat cu şase bărbaţi, nici nu şi-a dat seama, nici n-a văzut. A trăit această bucurie!

Acesta este un mare dar: darul de-a iubi! Vedeţi, femeia desfrânată… n-a venit cu vreun interes anume la Hristos. A venit pentru că II iubea. A auzit predica Lui, L-a auzit ce învăţa, L-a văzut în mulţime. Desigur, i-a auzit şi pe toţi ceilalţi care cârteau, care spuneau că are drac, că este născut din desfrânare, aşa cum găsim toate aceste învinuiri în Evanghelia de la Sfântul Evanghelist Ioan. Le-a auzit şi această femeie, care era cunoscută în tot oraşul, pentru că cei care cârteau mărturisesc asta: „Ce fel de Proroc e Acesta dacă nu ştie ce fel de femeie este cea care-L atinge?” Era cunoscută în tot oraşul, făcea bani pentru că se prostitua.

Acum închipuiţi-vă, închipuiţi-vă: această femeie, cunoscută… pentru ce era cunoscută… traversează oraşul, vine **într-**o adunare, vine **într-**o casă şi se smereşte până **într-**atât, îşi despleteşte părul, intră sub masă şi spală picioarele Mântuitorului fără să spună nimic, fără să spună ceva cuiva! Ce nevoie avea ea să facă aceasta? Ce aştepta ea de la Hristos? I-a cerut să-i în vieze vreun mort, aşa cum îi cereau alţii? I-a cerut să-i tămăduiască vreun copil, vreun orb sau pe părinţii ei? Ce I-a cerut? Nu I-a cerut nimic! A

cheltuit însă bani, din banii pe care-i avea. A cumpărat cel mai scump mir, încât **s-**au smintit şi Apostolii văzând câtă cheltuială a făcut. Pentru ce? Ca să i-l toarne pe picioare! Pentru ce să i-l toarne pe picioare? Nici ea nu ştia, voia să facă şi ea ceva, şi asta era tot ce putea face, şi ea nu aştepta nimic în schimb. Ce, ştia ea atunci ce înseamnă iertarea păcatelor? Ce, credeţi că se gândea la asta? Eu cred că nu se gândea! Pentru că nici cărturarii,

nimeni nu credea că Hristos iartă păcatele! Se sminteau când II auzeau că spune: „Ridică-te, iertate sunt păcatele tale!” Cârteau atunci cărturarii şi fariseii şi cei care învăţau în templu: „Cine este Acesta că iartă păcatele? Cine. Se crede?” Şi iată că această femeie vine la El! Vine la El pentru că a simţit dragostea.

Femeia samarineancă de ce L-a iubit pe Hristos? Ce i-a făcut Hristos femeii samarinence? A intrat în vorbă cu ea, i-a cerut apă, i-a zis că îi va da o apă care nu se va împuţina niciodată. Ea nici nu ştia despre ce apă vorbeşte. Când a înţeles în Duhul Sfânt că este Proroc, a zis: „Dacă Tu ştii că eu am avut şase bărbaţi, Tu eşti Proroc!” Care a fost prima întrebare pe care I-a pus-o această femeie unui

Proroc? I-a spus oare: „Păi, dacă am avut şase bărbaţi şi nu mi-a mers în căsnicie, binecuvântează ca să am un soţ bun, să am o căsnicie bună!”? N-a zis asta! A zis oare: „Hai la mine acasă să te rogi pentru casa mea, ca să-mi meargă bine!”? N-a zis asta! Care a fost prima ei întrebare? „Învăţătorule, iudeii se roagă la templu şi zic că acolo vine Dumnezeu, iar samarinenii se roagă pe dealul ăsta, pentru că aici e fântână asta pe care am moştenit-o. Dar Tu cum zici, cum trebuie să ne rugăm?” Ia uitaţi-vă ce preocupări avea această femeie, femeie aparent desfrânată: se gândea cum să se roage! L-a întrebat pe Mântuitorul cum să ne rugăm! Asta arată ce era în inima ei, ce fel de inimă avea!

Aşa că şi păcătoşii pot cunoaşte dragostea lui Dumnezeu! Şi cu ce ne sminteşte Mântuitorul, Evanghelia, este tocmai faptul că ne prezintă o grămadă de păcătoşi care L-au primit pe Dumnezeu simplu, cu bucurie, firesc, fără nicio îndoială, spre deosebire de farisei, de cărturari. Şi însuşi Hristos, cu sfânta Sa gură a spus: „Adevărat vă spun că vameşii şi desfrânatele vor intra înaintea voastră în împărăţie!”

Aşa că şi noi, care suntem păcătoşi, putem primi atingerile iubirii Dumnezeieşti. E adevărat, nu le putem avea în toată vremea, pentru că aceasta este starea celor

desăvârşiţi, dar nici nouă nu ne este străină dragostea. Şi toată strădania noastră este să fim cât mai atenţi la aceste atingeri şi să le căutăm. Şi, dacă le-am primit, să căutăm să nu facem lucrurile, să nu vorbim cuvintele şi să nu primim gândurile care îndepărtează de la noi pe Dumnezeul cel Atotiubitor.

Iată cum iubirea este tămăduitoare, cum ne izbăveşte cel mai repede de păcate. Iubirea trece peste toate nevoinţele, peste toate convenţiile, şi ne atrage Harul Duhului Sfânt!

Nu doar Ioan Scărarul vorbeşte despre aceasta. Vorbesc şi alţi Părinţi. Părintele Porfirie zice: „Cea mai simplă cale de despătimire este iubirea!” Sigur că este o cale foarte grea: de unde s-o luăm dacă suntem păcătoşi?! De la Dumnezeu, încercând să păzim poruncile Lui de temelie. Cum primim iertare prin iubire mai degrabă decât prin nevoinţă? Ce înseamnă aceasta? Să ne adâncim în sufletul nostru, să cugetăm adânc la tainele mântuirii şi, aşa cum vrem noi să fim iertaţi, să iertăm şi noi pe aproapele nostru.

Tot Hristos ne pune înainte ce înseamnă să iubim pe aproapele nostru: „Ce voiţi să vă facă vouă oamenii, faceţi şi voi lor!” Voiţi să vă ierte? Iertaţi şi voi! Voiţi să se poarte frumos, să fie atenţi cu voi? Fiţi şi voi! Ei, pentru această iertare şi dragoste pe care o avem faţă de aproapele nostru, Dumnezeu varsă dragostea Sa asupra noastră, cunoaştem dragostea lui Dumnezeu şi ne uşurăm de păcate.

Spunea unul din Părinţi… chiar Părintele Porfirie spunea: „De ce te străduieşti să scoţi întunericul din cameră? Fă o găuriţă şi las7 să intre lumina, şi întunericul de la sine va dispărea! Deschide geamul!” Ei, noi ne întoarcem, ne chinuim cu păcatele noastre, le scormonim, le întoarcem pe toate părţile, ne sfâşiem… de parcă ar sta în puterea noastră să ne izbăvim de ele! Mult mai simplu, spune Părintele Porfirie, deschide o portiţă prin care să intre Lumina Dumnezeiască şi întunericul, şi sfâşierile tale se vor risipi de la sine! Această portiţă este gândul bun,

gândul luminos pe care trebuie să-l avem despre aproapele nostru, despre Dumnezeu.

Noi L-am văzut, L-am cunoscut pe Dumnezeu. Hristos **S-**a descoperit nouă ca un Dumnezeu care poate ierta păcatele **într-**o clipă! Nu înseamnă nimic pentru Dumnezeu să ierte păcatele. Păi, tuturor păcătoşilor le răspundea: „Mergi, iertate sunt păcatele tale! Mergi în pace şi nu mai păcătui!” Tuturor le-a răspuns aşa. Niciodată **–** nici vameşului, nici tâlharului, nici femeii desfrânate, nimănui **–** nu L-am auzit că a răspuns: „Mergi şi vei veni la Mine săptămâna viitoare, şi-atunci o să mai stăm de vorbă, să vedem ce-ai înţeles tu din ce ţi-am spus Eu”. Nu! Ci tuturor care veneau la El cu credinţă le spunea: „Iertate sunt păcatele tale! Mergi în pace şi nu mai păcătui!”

Mai ales prin întâmplarea cu tâlharul ne cutremurăm noi de iubirea lui Dumnezeu. Acesta este Hristos aşa cum ni-L vesteşte Evanghelia. N-avem alt Hristos, n-avem alt Dumnezeu! Tocmai de aceea a gândi cu dragoste la Dumnezeu este cea mai mare nevoinţă! Este primul lucru pe care îl cere Dumnezeu de la noi! Care este întâia poruncă? Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău din tot cugetul tău, din toată puterea ta, din toată tăria, din tot sufletul. „Păi, cum să te iubesc.

Doamne, dacă sunt păcătos!?! Cum îmi pui chiar ca început şi temelie această cerere? Tu nu ştii că dragostea stă, în *Scara* Sfântului Ioan Scărarul, la urmă de tot?” „Da, ştiu. Dar tu iubeşte-Mă, n-am spus ca Ioan Scărarul, ci iubeşte-Mă din tot sufletul *tău*, din sufletul *tău* aşa cum este el. Eu nu îţi cer să mă iubeşti ca Arhanghelii Mihail şi Gavriil, nu-ţi cer să mă iubeşti ca Preasfânta şi Preacurata Mea Maică, nu-ţi cer să mă iubeşti acum ca un sfânt, ci doar atât: să mă iubeşti din toată virtutea cugetului *tău* şi a sufletului *tău*, aşa cum este el, căci celelalte ştiu Eu să le adaug, să le înmulţesc, şi, dacă vei păstra acest cuget pururea întins spre Mine, din neputinţa ta Eu pot să-l cresc şi să-l desăvârşesc până la dragostea cea pe care o vedem la sfinţi!”

Aşa că datori suntem să cugetăm la iubirea Dumnezeiască, chiar dacă suntem păcătoşi, pentru că doar din această iubire îi putem ierta pe ceilalţi.

Să ştiţi că, dacă cineva nu poate ierta pe aproapele său, dacă îl judecă, e numai pentru că nu a cunoscut încă iertarea Dumnezeiască, dragostea Dumnezeiască asupra sa. De ce? Pentru că nu crede că o poate primi, nu are credinţă. Credinţa e începutul a toate. Prin credinţă se deschid Cerurile, se iartă păcatele şi putem ajunge în faţa lui Dumnezeu, azi, acum, aşa cum a ajuns tâlharul. Prin credinţă.

Credinţa este un dar, însă este şi o nevoinţă. Dacă ar fi fost credinţa doar un dar, Hristos nu **şi-**ar fi mustrat ucenicii cu diverse ocazii, numi**ndu-**i puţin**-**credincioşi: „Puţin**-**credincioşilor, de ce v**-**aţi îndoit?” Şi**-**atunci când **s-**a întâmplat furtuna pe mare, şi**-**atunci când n**-**au reuşit să tămăduiască îndrăci tul îi ceartă pentru că sunt puţin**-**credincioşi. I**-**a certat şi după înviere, că n**-**au crezut pe femeile mironosiţe când le**-**au vestit că Hristos a înviat. „Puţin**-**credincioşilor!” Prin aceste mustrări, Hristos ne arată că darul credinţei pe care l**-**am primit poate fi înmulţit şi trebuie înmulţit! Să credem lui Hristos şi cuvintelor pe care le**-**a zis!

Sfântul Siluan Athonitul povesteşte o întâmplare despre un schimonah din Sfântul Munte care, pe patul de moarte, **s-**a spovedit stareţului, şi aştepta să moară. Dar tot nu**-**şi găsea el liniştea, pentru că a zis că „trebuie să vină Părintele Macarie să**-**l spovedească pe el…”, că atunci o să aibă el dezlegare de sfârşit, că simte el că nu i **s-**au iertat lui cu totul păcatele şi „să vină Părintele Macarie să mă spovedească pe mine!” Şi părinţii **s-**au dus şi l**-**au chemat pe Părintele Macarie şi l**-**a mai spovedit o dată, dac**-**aşa a vrut el. **S-**a liniştit şi**-**a murit cu pace. Şi zice Sfântul Siluan: „Oare de prima dată nu i se iertaseră păcatele, de la spovedania stareţului?” Zice: „Da, i se iertaseră, dar pentru că el nu credea că i **s-**au iertat, rămâneau asupra lui”. Dacă a vrut el să**-**l mai spovedească o dată Părintele Macarie, iaca l**-**a mai spovedit, şi dacă el a

crezut, a primit uşurare. Şi spune Sfântul Siluan: „Este foarte important să credem în Tainele Bisericii, să avem această putere a credinţei, că primim, într-adevăr, iertarea, binecuvântarea, mila şi dragostea lui Dumnezeu”.

Părintele Porfirie, **într-**una din cărţile pe care i le-am citit, revenea obsedant spunând că: „Întotdeauna îmi era bine şi uşor: chiar dacă greşeam, mă duceam la părintele, mă spovedeam şi ieşeam de acolo zburând, pentru că aveam eu acest dar de a crede că în spovedanie mi se iartă păcatele”. De câteva ori revine obsedant numind „dar dumnezeiesc” credinţa că păcatele ni se iartă prin spovedanie. La fel şi Sfântul Siluan povesteşte despre un oarecare mujic din Rusia care săvârşise omor, şi-l vede la joc în sat! Juca…! Şi-l întreabă: „Cum îndrăzneşti tu să joci, dacă ai săvârşit ucidere?” La care el spune: „Da, m-am spovedit, am luat canon, mi-am făcut canonul şi acum dacă Dumnezeu pe mine m-a iertat…!?”

Aceasta nu este împietrirea sufletească în care trăiesc mulţi oameni, ci este un dar dumnezeiesc, de a crede că Dumnezeu chiar ne-a iertat. Dacă tu nu mai revii la păcat, arăţi că ai primit iertarea lui Dumnezeu. Care este semnul iertării? Ne spune Sfântul Isaac Sirul: „Să urâm păcatul!” Deci atunci când simţim cu toată fiinţa noastră, cu toată inima noastră că urâm păcatul pe care mai înainte îl iubeam. Ceea ce până nu demult ne aducea plăcere şi care ne scotea din rânduiala noastră, dintr-odată ne trezeşte repulsie, groază, urâciune şi ne temem să ne mai gândim la păcatul pe care l-am făcut, pentru că am înţeles în toată fiinţa noastră că el-stă între noi şi Dumnezeu. Deci acesta este semn că ai primit iertare de la Dumnezeu.

Asta nu înseamnă că nu te poţi întoarce oricând la acel păcat. Nu trebuie să ne culcăm pe urechea asta şi să spunem: iată, Dumnezeu mi-a iertat păcatul! Dumnezeu ştie să ierte, dar tu adu pocăinţa până la sfârşitul vieţii tale. În schimb, iată că Dumnezeu ridică de la tine această sfâşiere pentru un păcat anume, din cauza căruia tu nu poţi vedea frumuseţea vieţii duhovniceşti, frumuseţea lui

Dumnezeu, dragostea Lui. Nu-L poţi contempla, pentru că, spune şi Sfântul Nicolae Cabasila: „Doar cel care este mulţumit, care se simte împlinit, poate să nu invidieze pe cineva, poate să nu-l mai judece”. De ce? Pentru că el îl are pe Dumnezeu.

Este foarte important să creştem în această dragoste prin contemplaţie şi prin îndepărtarea de judecată, de cârtire, de invidie, de mânie, de toată răutatea care se îndreaptă asupra aproapelui, pentru că cei care lucrează astfel dobândesc cel mai grabnic iertarea păcatelor. De ce? Pentru că însuşi Hristos spune: „Precum judecaţi, aşa veţi fi judecaţi! Cu ce măsură măsuraţi, cu aceea vi se va măsura!” Deci, după cum iertaţi, aşa veţi fi iertaţi. Şi chiar la rugăciunea „Tatăl Nostru”, când a vrut să ne arate tuturor cum trebuie să ne rugăm, ne-a pus această cerere şi această condiţie: „Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri!”

Aşa că aceasta este tema conferinţei noastre, măsura şi cântarul vieţii noastre duhovniceşti. Vrei să ştii ce părere are Dumnezeu despre tine? Uită-te ce părere ai tu despre aproapele tău. Care este aproapele tău? Păi, care ar fi omul de care îţi place cel mai puţin pe lumea asta? Acela este aproapele tău! Şi când vei birui în tine această neplăcere, acest disconfort pe care ţi-l aduc gândul la el, prezenţa lui, atunci vei cunoaşte că Dumnezeu te-a iertat pe tine, pentru că El însuşi a spus aşa.

Iată cum trebuie să înţelegem cuvintele Sfântului Ioan Scărarul şi ale altor sfinţi, când spun că prin dragoste ajungem cel mai repede la despătimire, şi ni se iartă cel mai repede păcatele, mai repede decât prin orice nevoinţă. Şi ceea ce alţii nu pot dobândi în zeci de ani de asceză – şi nu asceză de care ducem noi, ci din aceea despre care citim în *Scara* Sfântului Ioan, că erau călugări care nu dormeau în pat de zeci de ani, nu se aşezau nici pe scaun, ci se sprijineau doar de perete –, un om cu inima iubitoare – spune Sfântul Ioan Scărarul – dobândeşte **într-**un ceas de plâns. Aşadar, această iubire, o iubire nu a celor desăvârşiţi, ci o iubire a omului care încă se mai luptă cu

păcatele sale, pentru că de vreme ce a căzut în păcat înseamnă că este luptat de patimi şi este luptat foarte tare, întrucât, având iubire, totuşi cade. Înseamnă că este luptat de patimi mai mari decât ale unui om obişnuit. Dar, prin raportare cu dragoste la aproapele nostru – iertând, nejudecând –, căpătăm şi noi degrabă uşurare sufletelor noastre, tămăduind toată durerea şi amărăciunea, stare din care omul poate trece la starea de mulţumire neîncetată pe care o aduce lui Dumnezeu şi de doxologie. Pentru că omul care este chinuit de patimi, de păcate, care este încă rănit cere neîncetat mila lui Dumnezeu, iar aceasta este încă o stare de rob. Şi doar cel care a simţit asupra sa iertarea şi binecuvântarea lui Dumnezeu – aşa cum a simţit-o femeia samarineancă din**tr**-odată – nu-şi mai găseşte locul de bucurie, bucurie duhovnicească, şi proslăveşte pe Dumnezeu în inima sa.

Acesta este drumul, este anevoios, este cu şchiopătări, nu este drept, pentru că însuşi Dumnezeu ni l-a lăsat aşa, ca să nu ne fie prea uşor, pentru că dragostea cu osteneală şi cu jertfă se dobândeşte. Dar nu trebuie să ne fie străin şi nu trebuie să ne pară chiar atât de îndepărtat, cu toate că, până la sfârşitul vieţii noastre, trebuie să ne considerăm nişte oameni străini de dragoste, nişte oameni neputincioşi, nişte oameni care încă nu au început să trăiască viaţa creştină, dragostea creştină.

Dumnezeu să ne ajute, să ne povăţuiască cu harul Său, pentru că doar prin harul lui Dumnezeu putem pricepe dragostea Lui, putem pricepe taina întrupării Lui, taina Sfintei Treimi, taina prin care Dumnezeu, în Duhul Sfânt, lucrează mântuirea noastră şi ne face părtaşi la bucuria veşnică, la iubirea veşnică în care vor petrece toţi sfinţii împreună cu Dumnezeu, în veci. Amin.

Întrebări şi răspunsuri

De ce a mai creat Dumnezeu lumea dacă deja crease lumea nevăzută, cerurile, unde îngerii II slăveau? La ce l-a mai creat pe om dacă ştia că va cădea în păcat? Dacă omul nu mai cădea în păcat, ÎI mai trimitea pe Mântuitorul Hristos în lume?

Tocmai prin aceasta se vede dragostea lui Dumnezeu. Dacă Dumnezeu n-ar fi fost Atotştiutor, am fi putut înţelege mai uşor faptul că l-a creat pe om – un om care mai târziu se va întoarce de la El, îl va trăda, şi nu se va opri aici, ci până la urmă se va ridica împotriva Ziditorului, şi, atunci când acest Ziditor va veni către el să-l readucă la dragostea Sa, omul îl va răstigni –, dar tocmai în aceasta se vede iubirea necuprinsă şi de negrăit a lui Dumnezeu.

Da, Dumnezeu crease lumea nevăzută, crease îngerii, dar toate acestea pregăteau doar venirea omului în lume. Sfântul Grigorie de Nyssa zăboveşte în special asupra acestui amănunt: că omul, cea mai minunată făptură din univers şi singura zidită după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu, n-a fost făcută chiar dintâi, ci la urmă de tot. Chiar după ce s-au făcut ierburile şi pomii, apa, copacii, florile. Zice: „De ce a făcut aşa Dumnezeu, de ce nu a respectat o ierarhie?” Păi tocmai pentru că toate au fost făcute pentru om!

Sfântul Grigorie de Nyssa compară venirea omului în lume cu venirea unui oaspete mult iubit şi mult aşteptat. Dumnezeu, când a voit să-l aducă pe om în lume, i-a pregătit întregul Univers ca pe un palat preafrumos: cerul, stelele, apele frumoase, mult mai frumoase decât le vedem noi astăzi, flori frumos colorate, mirosuri felurite, păsări, fluturi… ce n-a făcut Dumnezeu?!

Deci toate acestea le-a pregătit şi le-a întins înaintea omului atunci când a voit să-l invite în lume. L-a adus ca pe un fiu de împărat în acest univers atât de minunat, special zidit şi adus din nefiinţă la fiinţă pentru el. Tocmai aici se vede marea iubire a lui Dumnezeu, că, după toa –

te acestea, Dumnezeu i-a dăruit omului, căruia i-ar fi fost suficiente toate darurile văzute şi nevăzute ce i-au fost încredinţate, până şi chipul şi asemănarea Sa. I-a dăruit puterea de-a iubi, puterea de a contempla veşnicia şi frumuseţea, lumina cea necreată şi veşnică, i-a dat şi libertatea de a-şi urma gândul, oricare ar fi el, i-a dat puterea să aleagă…

Ei, şi-acest om, cu toate acestea, se desparte de Ziditorul său, ÎI vinde, îl trădează, până la urmă îl răstigneşte. Şi iarăşi zic: dacă Dumnezeu n-ar fi ştiut, n-ar fi fost atoateştiutor şi înaintevăzător, am fi putut înţelege. Dar Dumnezeu ştia că omul îl va vinde. Mitropolitul Antonie al Surojului, care a plecat către Domnul cam de vreo doi ani, **într-**o omilie la Postul Naşterii, la Naşterea Domnului **–** chiar ne aflăm în acest post **–**, vorbea despre un aspect mai special al vieţii noastre, al existenţei noastre în univers. El a rostit atunci o omilie în care vorbeşte nu atât despre credinţa omului în Dumnezeu, despre care vorbim atâta, ci despre credinţa lui Dumnezeu în om. Câtă credinţă a avut Dumnezeu, câtă încredere a avut în noi atunci când ne-a zidit, şi totodată ştia că noi îl vom vinde!

Câtă dragoste! Câtă nădejde că noi până la urmă ne vom întoarce!

Şi dacă Dumnezeu, în atotputernicia Sa, ne-ar fi mişcat cursul vieţii, gândurile noastre înspre Sine, am mai fi înţeles această nădejde a Lui şi încrederea pe care a pus-o în noi. Dar nici aceasta nu face! El ne lasă să venim liberi către El. Nu voieşte nicidecum să se atingă de credinţa noastră, de hotărârea noastră. Cu atâta gingăşie. Se apropie de făptura Sa, de om, cu atâta respect, cu atâta evlavie putem spune, încât îşi lasă pe cei mai strălucitori sfinţi, de exemplu pe Prorocul David, despre care spune: „Am aflat pe David, bărbat după inima Mea” **–** ei, pe acest bărbat după inima Sa, care îl iubea atât de mult şi care-L slujea din toată inima sa, şi care a rostit cele mai înălţătoare şi mai frumoase cuvinte de dragoste, de mulţumire, de tânguire către Dumnezeu, aşa cum le găsim noi în *Psaltire*, cuvinte pe care Biserica le cântă până astăzi şi până la sfârşitul veacurilor, pentru că toate slujbele noastre sunt pline de cuvinte din psalmi **–**, ei bine, acest bărbat atât de minunat, bărbat după inima lui Dumnezeu, a fost lăsat de Dumnezeu să cadă **într-**un păcat aşa de ruşinos şi aşa de urât cum este violul. Acest mare proroc, care vedea slava lui Dumnezeu, a văzut **într-**o seară, plimbâ**ndu-**se pe acoperiş, pe nevasta unui general

de-al său făcând baie în râu, a poftit-o, şi-a trimis o slugă, i-a adus-o şi a violat-o. După care, nu **s-**a mulţumit cu asta, i-a omorât şi soţul. Şi nu era un soţ oarecare, era generalul lui iubit, care conducea oastea în război şi cu care n-a pierdut nicio luptă.

Iată că Dumnezeu nu a intervenit prin**tr-**o mişcare dumnezeiască să oprească gândul proorocului şi să-l întoarcă spre altceva: **într-**o clipă ar fi pus capăt căderii. Nu **S-**a atins. Iată pentru ce este minunat Dumnezeu: că, toate ştii**ndu-**le dinainte**, şi-**a pus atâta nădejde şi dragoste în noi, ne-a chemat, ne-a aşteptat şi, uitaţi-vă, omul, în persoana Maicii Domnului, care este cea mai mare între oameni, cea care **s-**a ridicat deasupra puterilor nevăzute despre care spuneţi că Dumnezeu le-a zidit bine înainte de a fi zidit lumea, a devenit „mai cinstită decât Heruvimii şi mai slăvită fără de asemănare decât Serafimii”.

Ei, pentru aceasta l-a zidit Dumnezeu pe om: pentru că ştia că vor fi şi Maica Domnului, şi sfinţii, care vor birui şi vor sfărâma trufia vrăjmaşului diavol care **s-**a lăudat împotriva Ziditorului, care din invidie a îndemnat pe făptura aceasta atât de minunată care este omul să se lepede de Dumnezeu, să-L trădeze, să-L vândă şi chiar să-L răstignească în vremea lui Pilat din Pont. Dar omul, prin Maica Domnului, prin sfinţi, a răspuns dragostei lui Dumnezeu şi a arătat măreţia gândului care a stat la începutul venirii noastre din nefiinţă în fiinţă. A arătat înălţimea omului pe care o vedem în Maica Domnului.

Iată de ce Dumnezeu a adus pe om pe lume. Şi sfinţii se veselesc astăzi de faţa Lui, dar şi Dumnezeu. Se veseleşte de sfinţii Săi, pentru că „minunat este Dumnezeu întru sfinţii Săi”. La aceasta, trebuie să ştim, suntem chemaţi cu toţii. Şi, dacă există un rost pentru care am apărut pe lume, acela este de a răspunde dragostei lui Dumnezeu şi de a ne reîntoarce la starea pe care a gândit-o Ziditorul nostru, pentru a petrece împreună cu El în bucuria, şi în lumina, şi în dragostea cea nesfârşită, în veci.

Cum putem iubi pe cineva care permanent vrea să ne

facă rău? Cum am putea depăşi acea barieră care ne împiedică să-l iubim şi pe acel ultim om pe care am vrea să-l vedem aproapele nostru?

Tot cu gândul la Hristos. Toate să se facă cu mintea îndreptată spre Hristos. Să ne întrebăm cum îl vede Hristos pe acest om rău din faţa noastră. Pentru că eu îl văd aşa cum îl văd. Şi cum îl vede Hristos? Nu ştim cum îl vede, dar a murit pentru el.

Să ne aducem aminte, atunci când suntem chinuiţi de gânduri rele asupra aproapelui, că şi pentru acesta a murit Hristos. Acesta este gândul pe care ni-l propune Apostolul Pavel atunci când vrea să ne izbăvească de judecată. „Cine eşti tu – zice Apostolul – ca să judeci sluga altuia?” Sau: „Ia seama să nu sminteşti pe fratele tău mai mic pentru care a murit Hristos!”

Gândul acesta este cel mai adânc, pentru că înşişi apostolii îl aveau şi el stă înaintea a toate: să ne aducem aminte că pentru acest om rău, păcătos, a murit Hristos.

Acelaşi Apostol Pavel ne invită să medităm şi asupra faptului că Hristos a murit pentru noi pe când noi încă eram păcătoşi. Adu-ţi aminte că a fost vreme în care tu nu L-ai cunoscut pe Hristos, pentru că, deşi am crescut **într-**o familie credincioasă, fiecare dintre noi, uitâ**ndu-**se în urmă, vede câte neajunsuri, câte confuzii a avut în mintea sa în drumul către perceperea dreaptă a lui Dumnezeu. Şi, cu toate acestea, tu îl iubeai pe Dumnezeu, veneai înaintea Lui, te rugai, plângeai, primeai iertare, te bucurai şi-ţi părea că ai tot ce-ţi trebuie. Dar de la o vreme descoperim cât de nedesăvârşiţi eram noi: credeam tot felul de ciudăţenii. „A, eu credeam că Maica Domnului **s-**a născut prin coastă…” sau „eu credeam cutare sau cutare lucru…” Şi, cu toate acestea, Dumnezeu căuta spre tine. Făceai o grămadă de fapte păcătoase despre care credeai că sunt bune, şi Dumnezeu te ierta.

Aşa să vezi şi pe aproapele tău: că, dacă săvârşeşte vreo greşeală, o face din neştiinţă şi că Dumnezeu îl judecă în această neştiinţă, şi că vede ceea ce tu nu vezi. Şi aşa cum te vedeai pe tine când aveai atâtea lipsuri – dar dacă

te-ai fi văzut de-a lungul vremii ieşind din labirinturile neştiinţei şi ale neputinţei, te-ai fi osândit –, aşa să judeci şi pe aproapele.

Aşadar, să nu uităm că Dumnezeu îl iubeşte pe fiecare în starea în care este şi cunoaşte despre fiecare dintre noi lucrurile pe care noi nu le ştim, pentru că noi judecăm la arătare, iar Dumnezeu judecă cele de taină, vede şi pocăinţa viitoare pe care noi nu o vedem. În acest fel să ne apropiem de oamenii din faţa noastră, de oamenii care nu ne plac, care ne irită, ne tulbură, ne nemulţumesc: **întrebându-**ne întotdeauna ce gândeşte Hristos despre acest om şi spu**nându-**ne că Hristos a murit pentru el şi prin aceasta **şi-**a arătat desăvârşita dragoste pe care o are şi pentru tine, şi pentru el.

În urma unor traume din copilărie – am fost crescută de bunici şi nu de părinţi –, confund dragostea cu desfrânarea. Dacă îmi arăţi dragoste, îmi vorbeşti frumos, mă luptă desfrânarea. Cum să mă lupt cu această neputinţă?

Este firească această reacţie. Este întru totul normală. Şi trebuie să fim foarte atenţi atunci când petrecem vremea împreună – bărbaţi cu femei –, pentru că este foarte uşor să trecem din dragoste duhovnicească în dragostea firească. Pentru aceasta trebuie să evităm discuţiile prea lungi şi aflările împreună în locuri mai ferite. Şi dacă ne prindem asupra unor astfel de gânduri, care, repet, sunt fireşti şi nu doar fireşti, sunt inevitabile: atunci când petreceţi mai multă vreme bărbat şi femeie tânără – fie studenţi, fie seminarişti –, şi nu aveţi aceste gânduri unul faţă de altul, să ştiţi că aveţi o problemă, aveţi o ispită. Şi spun asta nu pentru a glumi, ci pentru că acest pericol ni-l pune înainte Sfântul Ioan Scărarul. El spune: „Ia seama, pentru că dracul desfrânării se poate preface feciorelnic, căci aşa cum vulpea se preface moartă pentru a prinde pasărea care vine să o ciupească, aşa şi dracul curviei se poate preface feciorelnic”.

Adică să vezi că nu gândeşti nimic necurat când… „stau de vorbă cu cutare, chiar dacă este frumos sau

frumoasă, chiar dacă este tânăr, ne înţelegem foarte bine, şi chiar n-am nimic şi din cauza asta pot sta mai mult” – pentru că îţi pregăteşte o capcană. Atunci când vedem aceste gânduri în noi, când ne războieşte patima, ne ferim mai uşor, pentru că vedem pericolul, dar când nu-l mai vedem ni se pare că suntem grozavi: putem rămâne împreună şi o noapte, pentru că „n-avem nimic, ne cunoaştem de atâta vreme şi niciodată nu am avut astfel de gânduri”. Şi… „vai, părinte… uite ce **s-**a întâmplat!”

Mi-a povestit unul din duhovnici un caz: a venit la el la spovedanie o femeie în vârstă, cam de vreo 60 de ani. Femeie care până la acea vârstă fusese fecioară. Cu osteneală, cu nevoinţă, trăise o viaţă în curăţie. Şi zice: „Părinte, aveam un vecin care mai tot venea pe la mine. Şi-a venit **într-**o zi şi mi-a tăiat lemne, pentru că era iarnă şi n-avea cine să-mi taie. Şi dacă mi-a tăiat lemnele, şi era frig, l-am chemat în casă. Şi dacă tot l-am chemat în casă, ne-a luat moleşeala şi-am zis să ne punem pe cuptor împreună. Unde să mă gândesc eu, câţi ani am trăit, şi el bătrân, şi eu bătrână…” Şi zice: „Părinte, ne-am aprins ca doi tineri şi… am făcut ceea ce face toată lumea!” Femeie la 60 de ani, cât **s-**ar părea, c-un moş… care i-a tăiat lemne! Şi, studenţi, oameni de 20, de 25 de ani, stau, povestesc şi… „N-avem nimic, părinte!” Luaţi seama!

Aşa că este normal să avem aceste gânduri, aceste deprinderi, mai ales când cineva se poartă frumos cu noi, ne înţelege, ne atrage atenţia, dar să biruim în noi aceste porniri – repet: fireşti, normale. Mai mare pericol este să nu le avem, şi atunci mai mari pericole ni se pregătesc. Luptaţi cum puteţi, cu rugăciune şi ştiind că toţi sfinţii au dus această luptă pe care o porţi şi tu. Că nu eşti anormal, eşti un om normal, aşa cum ne-a zidit Dumnezeu şi ne-a lăsat în Valea aceasta a Plângerii.

Părinte, aţi auzit, desigur, de spectacolul de zilele trecute de la Iaşi, pus în scenă de nume sonore. Este o piesă de teatru blamând pe Domnul Hristos şi pe Maica Sa. Ce părere aveţi despre această manifestare de goliciune adamică sau de mesajul piesei, blasfemie, satanism, mai cu

seamă în perioada în care ar trebui să fim mai inocenţi ca oricând?

Nu ştiu, n-am auzit. Eu nu-mi îndrept atenţia spre lucrurile astea. Ce, le putem noi opri? Şi pe vremea apostolilor, şi pe vremea sfinţilor erau tot felul de manifestări din astea. Ieşeau actorii şi batjocoreau Evanghelia. Dar avem doi sfinţi care oarecând au fost actori. Nu-mi vine numele lor acum în minte, dar îi avem în Sinaxar[2]. Unul dintre ei II juca pe Mântuitorul

IEROMONAH SAVATIE BAŞTOVOI

Într-o piesă de acest fel, de batjocură. Şi când a fost să imite răstignirea, a venit Harul Sfânt peste el şi el a primit revelaţia jertfei lui Dumnezeu, a Mântuitorului, pentru oameni şi L-a mărturisit pe Hristos ca Dumnezeu, **s-**a pocăit şi îl avem sfânt în Sinaxar. Aşa că nici nu te miri ce se poate întâmpla şi când poate veni harul lui Dumnezeu. Atunci când umblă el gol pe acolo şi i se pare că e Adam, poate avea revelaţia goliciunii sale sufleteşti, ca făptură. El este gol pe pământ, un muritor, şi nu are nimic. Dumnezeu ştie ce are, ce-avem noi să-i judecăm? Dacă nu-i putem opri, ce, să-i judecăm? Trecem pe lângă ei. Şi Apostolii treceau pe lângă ei. Ia să vedem în Epistolele Apostolilor, pe care le avem cuprinse în Sfânta Scriptură, de câte ori se vorbeşte aşa cu râvnă şi cu patos despre băile publice ale romanilor, despre circurile lor, despre teatrul care la ei era pornografie, în toată puterea cuvântului? Aşa avem din mărturiile istorice, ce să o tot dăm la deal, la vale? Sfinţii Apostoli ştiau toate treburile astea. Îi vedeţi vreodată preocupaţi de astea în Epistolele lor? Vorbesc despre Biserică, vorbesc despre Hristos, vorbesc despre patimile noastre, cum trebuie să ne purtăm, cum trebuie să iubim. Şi nu fac atâta caz, „vai ce vremuri trăim!”... Şi umblau femei goale, şi se violau copiii, şi era o nebuneală, nebuneala de pe lume, cam cum suntem astăzi.

Să ne uităm la sufletele noastre, pentru că nu le

---

2 De exemplu, Sfîntul Mucenic Porfirie, prăz- nuit la 4 noiembrie.

putem opri. Apostolii, luminaţi de Duhul Sfânt şi oamenii lui Dumnezeu, îşi dădeau seama că nu stă în puterea noastră omenească să le oprim şi nu este chemarea noastră să le oprim. Chemarea noastră personală, a fiecăruia, e curăţarea de patimi. Nu face tu şi nu îi învăţa pe alţii să meargă la spectacolele astea, şi e destul. Şi, dacă te întreabă cineva, spui că astea nu-s lucruri bune, n-avem nevoie de ele. Dar să le opreşti nu poţi şi nici nu merită să vorbim despre ele acum.

Cum să iubesc o femeie care face aşa *ceva*?

De ce cum **s-**o iubeşti? **S-**o ierţi ca pe un om. Ce, ea ştie ce face? „Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac!” Păi, dacă ar şti ce face, ar cădea în faţa Domnului şi ar plânge. Vă daţi seama ce ruşine îi va fi atunci când o să dea Dumnezeu şi o să vină la pocăinţă? Nu-ţi dai seama cum o să plângă şi o să-i fie ruşine? Gândeşte-te la ruşinea ei. Zi: „Doamne, iart-o, că nu ştie ce face!” Odată, Sfântul Non, episcop, stătea pe scările bisericii cu un sobor de episcopi şi vorbeau treburi dumnezeieşti. **S-**a întâmplat atunci să treacă pe lângă ei cea mai vestită desfrânată a cetăţii, pe nume Pelaghia, înconjurată de o suită de tineri, cu parfumuri, cu miresme. Femeia aceasta era atât de frumoasă, încât Sfântul Non **s-**a oprit din discuţia lui, **s-**a uitat la ea, **s-**a uitat, **s-**a uitat, **s-**a uitat… şi a petrec**ut-**o cu privirea până **s-**a dus. Ceilalţi episcopi şi-au întors privirea, să nu vadă această necuviinţă. La care Sfântul Non, după ce a trecut, a zis: „Părinţilor, oare n-aţi văzut frumuseţea acestei femei? N-aţi văzut cât de frumoasă şi de minunată era? Cu adevărat, când mă uitam la ea, m-am gândit: cât timp pierde ea la oglindă, să se împodobească, să se parfumeze, să se spele pentru nişte iubiţi pământeşti, stricăcioşi. Şi eu pentru Mirele Ceresc nu-mi împodobesc sufletul, nu-mi fac atâta vreme”.

Iată la ce **s-**a gândit un om curat, al lui Dumnezeu! Şi ştiţi ce **s-**a întâmplat? Această desfrânată a auzit ce a spus Sfântul Non şi a venit a doua zi la el, cu bani, bogăţii şi a zis: „Am greşit, ce să fac? Uite, toate astea pe care le-am făcut ţi le dau ţie, le dau la Biserica ta”. Şi sfântul i-a spus:

„Ce-mi trebuie mie bogăţii agonisite prin păcat? Uite, le adunăm aici şi le dăm foc, ca să arătăm că noi n-avem parte la păcat şi nu ne trebuie toate răsplătirile lui!” Şi le-a dat foc. Iar ea a primit botezul şi s-a retras **într-**o peşteră, unde **s-**a nevoit toată viaţa ei, cu numele de Pelagheu. Toţi credeau că este bărbat. Că nu ştia unde să se ascundă, dacă era vestită. Şi au găsit-o moartă, şi când au dat **s-**o dezbrace, au văzut că e femeie şi au aflat că era vestita desfrânată de oarecând. E Sfânta Pelaghia pe care o prăznuim noi, cuvioasă, în Sinaxarul nostru.

Iată cum se uitau sfinţii. Iată ce poate face dragostea, o privire cu dragoste şi o replică simplă, dar adâncă. Ce fac eu?… Bine, ea dansează, ea e goală, dar ce fac eu? Asta **s-**a întrebat Sfântul Non şi a găsit prilej de teologie prin acest spectacol, prin vederea unei femei împodobite şi frumoase. Bine, ea e goală pe scenă, dar eu cum sunt? Cum sunt eu gol? Uită-te la tine, uită-te la sufletul tău, că e gol de toată bunătatea! Aşa gândeau sfinţii. Şi dacă avem gândul îndreptat către Dumnezeu şi către păcatele noastre, toate sunt frumoase în jurul nostru, toate sunt bune, toate sunt curate, toate sunt prilej de teologie, prilej de a ne gândi la Dumnezeu, de a înainta în cunoaşterea lui Dumnezeu, în dragostea Lui. Iată cum putem iubi până şi o actriţă. Aşa au iubit sfinţii, cum a iubit Sfântul Non. Acum nu înseamnă că trebuie să ne ducem să căscăm ochii acolo la femei goale, că poate, poate om fi ca Sfântul Non.

Putem pomeni un spânzurat la Liturghie?

Un spânzurat, la Liturghie, nu. Pentru un spânzurat vă puteţi ruga în chilia voastră. Aşa se rugau stareţii de la Obţină, ei recomandau această rugăciune: „Cu judecăţile care ştii, Doamne, miluieşte zidirea Ta!” Aşa au simţit ei, în inima lor iubitoare, că putem îndrăzni să avem nădejde, dar fără rugăciuni prea curajoase, ci cu rugăciuni de felul: „Doamne, precum voieşti Tu, în iubirea Ta de oameni, judecă!”

Un protestant poate fi pomenit la Proscomidie? *Dar un catolic*?

Nu. Aici este o chestiune mai adâncă, este vorba de

comuniunea euharistică, pe care noi nu o avem nici cu protestanţii, nici cu catolicii. Eu îi pomenesc atunci când desfac antimisul, la rugăciunea celor chemaţi.

Domnul ne-a dăruit libertatea, care este expresia cea mai mare a iubirii. Iubirea noastră faţă de aproapele trebuie să cuprindă şi acest aspect, indiferent cât de decăzut moral este?

Da. Întotdeauna trebuie să respectăm libertatea celuilalt. Aşa respectau sfinţii. Odată a venit la Părintele Selafiil un frate care se legase cu o femeie şi i-a zis: „Părinte, eu nu mai pot trăi fără femei, mă duc în lume”. La care Părintele i-a zis: „Du-te, când te-i sătura de dânsa, să vii înapoi”. Aceasta este vederea oamenilor ajunşi de acum la starea nepătimirii, pentru că ştiu că nu-l poţi opri pe om de la păcat cu putere omenească. Doar harul Duhului Sfânt poate opri pe om de la păcat. Sfinţii, pentru că erau plini de Duh Sfânt, ştiau asta.

Gândiţi-vă că în puterea lui Dumnezeu stă să oprească lumea în loc, să ne facă pe toţi ca pe nişte stâlpi de foc până la cer, aşa încât nimeni din noi nici măcar să mai gândească ceva rău. Cu toate acestea.

Dumnezeu veghează asupra întregii lumi şi vede toate violurile care se fac, chiar acum, când vorbim noi aici, în lumea asta mare: crimele, beţiile, hoţiile… toate le vede, le asistă şi nu intervine în viaţa acestor oameni, pentru că îi aşteaptă. Cu atât mai mult noi, cine suntem noi ca să intrăm buzna în viaţa unui om, chiar dacă ni se pare că el este păcătos?

Despre Sfântul Cuvios Ioan Persul se povesteşte următorul caz în *Patericul egiptean*. A ieşit odată sfântul afară şi a văzut un frate care păcătuia cu un copil care fusese adus pentru a fi tămăduit. Atunci Cuviosul şi-a întors privirea şi a zis: „Doamne, dacă Tu îi vezi şi nu-i arzi, cine sunt eu ca să-i mustru?” Iată până unde mergeau sfinţii cu nejudecarea. Lăsau totul în judecata lui Dumnezeu. Am bârna mea în ochiul meu, de ce să văd paiul din ochiul aproapelui? Sigur că îl ajutăm pe aproapele nostru când este **într-**o ispită, îl sprijinim, dar

nu-l agresăm cu „dragostea” noastră, nu-l împovărăm cu sfaturile noastre, încât să-l facem să fugă de noi.

Dacă Hristos a murit pentru păcătoşi, de ce oamenii care cad în păcate de moarte, din neputinţă, nu pot fi pomeniţi la Sfânta Liturghie, care este cea mai puternică rugăciune? *Nu au ei nevoie mai mare de dragostea lui Hristos*?

Nu ştiu. În partea de unde vin eu se pomenesc. Numai cei care **s**-au lepădat de credinţă nu se pomenesc. Sfântul Serafim de Sarov spunea că cel mai mare lucru este să fii botezat ortodox. Pentru că, oricine ar fi omul, fie şi beţiv, *şi curvar*, moare, şi Biserica se roagă pentru el până la sfârşitul veacului şi poate să-l izbăvească, ceea ce nu se întâmplă cu cei nebotezaţi.

Sfântul Ioan de la Kronstadt se ruga pentru musulmani, Sfântul Ioan Gură de Aur se ruga pentru păcătoşi. Ştiţi care a fost una dintre învinuirile aduse lui Ioan Gură de Aur la Sinodul de la Stejar? Unul din punctele de acuzaţie suna aşa: „L-am auzit pe acesta spunând: de va cădea cineva de o mie de ori, de o mie de ori să vină la mine şi eu de fiecare dată îl voi ierta”. Aceasta era o mare sminteală. Sfântul Ioan Gură de Aur făcea sminteală prin această iertare pe care o dădea păcătoşilor ori de câte ori veneau la el. Aceasta o vestea de pe amvon[3].

Ei, cum vă gândiţi, sfântul îi pomenea pe păcătoşii care cădeau, înainte ca ei să se întoarcă la el? Nu vedeţi ce vremuri trăim? Ce-am fi făcut noi cu Prorocul David care a căzut în păcat de moarte? L-am fi pomenit în Liturghie? Să nu uităm că Prorocul David era în Legea Veche în care iudeii erau datori să-l omoare cu pietre pentru păcatul curviei, aşa cum îl vedem pe Finees, care l-a omorât pe

---

3 In vremea Sfîntului Ioan Gură de Aur (sec. IVmoarte era permisă o singură dată, fiind respinsă celor ce repetau păcatele. Faptul că Sfîntul Ioan, chiar şi cu autoritatea sa de patriarh al Constanti-V), în Bizanţ, pocăinţa pentru păcatele de
- nopolului, oferea iertarea celor care se reîntorceau la păcatele lor contravenea practicii bisericeşti din acea vreme. (Punctele de acuzaţie de la Sinodul de la Stejar pot fi găsite şi în volumul Scrisori către Olimpiada, apărut la Editura Deisis din Sibiu.)

iudeul care a păcătuit cu o păgână ce a venit noaptea în tabără, iar Finees a intrat în cort şi i-a omorât pe amândoi şi aceasta, spune Scriptura, „i **s-**a socotit lui întru dreptate”. Aşa vedeau iudeii desfrânarea şi aşa o pedepseau. Ce trebuiau să facă iudeii cu Prorocul David după ce a căzut în păcat? Iată, astăzi ne-am ruga noi pentru Prorocul David?

Aşa că să vedem cu înţelepciune şi cu dreaptă judecată toate acestea. Ce fel de păcat a săvârşit Petru când **s-**a lepădat de trei ori de Hristos şi a zis „nu ştiu, nu-L cunosc pe omul acesta”? Ce fel de păcat a săvârşit, de moarte sau nu de moarte? A săvârşit cel mai mare păcat care putea fi săvârşit, **s-**a lepădat de Hristos cu jurământ, nu o dată, ci de trei ori. Şi Hristos, după înviere, vine la el şi-l întreabă: „Simone, fiul lui Iona, Mă iubeşti tu mai mult decât aceştia?” Nu l-a întrebat simplu „Simone, Mă iubeşti?” **–** chiar dacă până şi această întrebare ar trebui să sune ironic pentru noi, despre ce fel de dragoste putea fi vorba, de vreme ce L-a vândut? Dar Hristos nu doar că-l întreabă „Simone, Mă iubeşti?”, ci „Simone, Mă iubeşti tu mai mult decât aceştia?” Adică decât ceilalţi Apostoli. Gândiţi-vă la Petru, care L-a vândut, şi acum trebuie să răspundă nu doar „da, Doamne, Te iubesc”, ci „Te iubesc mai mult decât toţi aceştia”. Petru ce spune? „Da, Doamne, Tu ştii că Te iubesc”. Hristos ar fi putut spune: „Păi cum Mă iubeşti?” „Tu ştii toate **–** spune Petru ei poate nu înţeleg cum eu, chiar şi vânzâ**ndu-**Te, acum Te iubesc mai mult pe Tine, dar Tu ştii toate, Tu eşti Dumnezeu, Tu ştii tainele inimii, Tu ştii că omul poate fi cuprins de neputinţă şi poate cădea, dar el se ridică. Tu ştii plânsul meu de după cădere”. Tradiţia spune că Apostolul Petru a plâns toată viaţa lui, că de câte ori auzea cocoşul cântând, plângea.

Aşa că a căzut omul, a săvârşit un păcat de moarte, dar oare noi îl rupem de la Biserică? Ne mai rugăm pentru el? Noi ştim pocăinţa lui? Noi ştim ce face el în camera lui după ce a căzut? Noi îl rupem de la comuniune, nu-l mai pomenim? Dumnezeu ştie toate şi ştie pentru ce-l pomenesc eu pe el, pe acest păcătos. Pentru că nu spun:

„Doamne, dă-i lui cutare să fie aşa”, nu, ci „precum voieşti, judecă”. Şi Dumnezeu face cum crede de cuviinţă.

Mai ales că trăim vremea pe care o trăim. Unde nu vedem noi păcatul? Păi unde te întorci: şi la televizor, şi când ieşi afară, auzi, vezi, miroşi… Şi noi să aruncăm oamenii la gunoi, să-i aruncăm în iad dintr-odată, pentru că au săvârşit un păcat? E adevărat că sunt canoanele Părinţilor, dar ele trebuie puse înainte până la săvârşirea păcatului, spre înfricoşare. Dacă însă păcatul s-a săvârşit, ce să mai vorbim de înfricoşare? De acum trebuie să arătăm dragoste, pentru a-l aduce înapoi.

Apostolul Pavel, în *Epistola către Corinteni*, mustră un desfrânat, despre care zice că a săvârşit o faptă care nici între păgâni nu s-a pomenit, că s-a culcat cu femeia tatălui său. Şi Apostolulle scrie să dea trupul acestuia satanei, ca măcar sufletul să se mântuiască. Dar după o vreme scrie altă scrisoare, în care spune: „Iertaţi-l, ajunge lui mâhnirea pe care a avut-o din cauză că a fost despărţit de fraţi, ca nu cumva, fiind mâhnit peste măsură, să fie răpit de diavol”. Aşa că l-a canonisit Apostolul Pavel pentru acest păcat, dar când a văzut că l-a cuprins deznădejdea şi putea să se piardă cu totul, îndată a scris şi a *zis*: „Iertaţi-l, ca să-l aducem înapoi, i-ajunge cât a pătimit”.

Atât să canonisim şi să pedepsim, cât să trezim râvna în om, să-i trezim conştiinţa că a făcut un păcat grav, că s-a despărţit de Dumnezeu. Dar când vedem că această despărţire devine povară pentru el şi-l face de deznădăjduieşte şi el întoarce spatele Bisericii şi merge şi săvârşeşte păcatul ca unul care nu mai are nădejde, atunci ridicăm îndată toate de pe el, ca să-l câştigăm. Aşa au făcut Apostolii, aşa au făcut Sfinţii Părinţi.

Aşa că şi noi trebuie să ştim că datori suntem să ne rugăm pentru toţi, şi Dumnezeu ştie cum o să-i judece. N-am avut noi luminare în mintea noastră ce-i păcat de moarte şi ce nu. Da, fapta cutare-i păcat de moarte, teoretic vorbind, dar ştii tu cum a socotit-o Dumnezeu pentru el? De ce te faci tu judecător, dacă nu ai această vedere? Da, el a căzut în desfrânare, dar ştii tu în ce viaţă

a trăit el şi cum i-a socotit Dumnezeu păcatele lui? Roagă-te, să ne rugăm unii pentru alţii, pentru că eu cred că dacă suntem astăzi în Biserică, suntem pentru că cineva s-a rugat pentru noi.

Sfinţii întotdeauna se roagă pentru lumea întreagă. Dacă sfinţii, Maica Domnului nu s-ar ruga pentru lumea întreagă, pentru păcătoşi, dacă Biserica nu s-ar ruga pentru lumea întreagă, n-ar mai fi Biserica, ar veni sfârşitul lumii şi s-ar termina totul.

A iubi înseamnă a ierta[4]

Pentru seara asta am fost rugat să vorbesc despre dragoste. Şi atunci m-am gândit să dăm un titlu conferinţei noastre, pentru că aşa se cuvine şi pentru că este foarte uşor să cazi în banalitate atunci când vorbeşti despre dragoste. Este tot mai la modă să vorbim despre dragoste, de aceea m-am gândit ca de la bun început să dăm direcţia discuţiei noastre, direcţie care să străbată chiar din titlul conferinţei. Conferinţa se cheamă „A iubi înseamnă a ierta”.

Noi nu putem să nu ne gândim la dragoste. Fiecare om, dintotdeauna, încă din copilărie, doreşte să fie iubit. Fiecare om consideră că ştie ce ar trebui să facă celălalt, ceilalţi pentru ca el să se simtă iubit. Ne bucurăm când simţim dragostea şi ne întristăm, ne însingurăm atunci când ea lipseşte. Aşa că nu putem să nu ne gândim la dragoste. Chiar şi cei mai împietriţi oameni tot mai au momente în care tânjesc după dragoste.

Aşa m-am gândit şi eu: „Care ar fi începutul dragostei? De unde s-o apuci şi încotro s-o îndrepţi?”

Dumnezeu a venit pe pământ ca să ne binevestească dragostea. Dumnezeu însuşi este dragoste. Poruncile Lui de început, temelia vieţii noastre, sunt legate de dragoste: „Iubeşte pe Dumnezeul tău din toată puterea ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău şi pe aproapele tău ca pe tine însuţi”. Toţi ştim aceasta, însă mi s-a părut foarte interesant faptul că această poruncă de căpătâi şi atât de

4 Cuvînt rostit în amfiteatrul ASE din Cluj, pe 14 decembrie 2005.

simplu de rostit este atât de greu de priceput în esenţa ei.

Fiecare om cu bunăvoinţă face un efort pentru a deprinde dragostea. Toţi suntem conştienţi de neputinţa noastră de a iubi şi numai dacă suntem nebuni credem că avem dragoste. Dar dacă avem puţină sinceritate, puţină seriozitate, vedem în noi la tot pasul această neputinţă de a iubi. Dacă mă uit înapoi în viaţa mea, nu găsesc niciun om care să mă fi iubit şi căruia eu să-i fi putut răspunde aşa cum aş fi vrut, aşa cum s-ar fi cuvenit. Întotdeauna dragostea pe care am primit-o a fost peste puterile mele de a răspunde. Şi în strădania aceasta de a înţelege dragostea, de a răspunde celuilalt, dar mai întâi de toate de a răspunde Mântuitorului Hristos, Care ne-a poruncit şi ne-a rugat să iubim, în strădania de a-L înţelege pe Hristos în această poruncă, în strădania de a-L înţelege pe Dumnezeu ca dragoste, fiecare dintre noi încearcă să iubească.

Dragostea este o stare, dar această stare străbate prin anumite gesturi exterioare. Oamenii obişnuiţi înţeleg dragostea în multe feluri. „Mă iubeşte pentru că m-a aşteptat, m-a aşteptat pe ploaie, pe frig, a făcut un drum îndepărtat ca să vină până la mine, mi-a acordat din timpul său, din darurile sale, m-a ajutat cu bani, m-a primit la el acasă...” şi aşa mai departe. Toate acestea sunt gesturi care izvorăsc din dragoste. Totuşi nu este neapărat ca aceste gesturi să presupună dragostea. Pentru că darurile se oferă de multe ori şi cu alte scopuri, cu scopul de a dobândi ceva, de a-l avea de partea noastră pe cineva pentru a ne atinge un scop mai nobil sau mai puţin nobil. Dincolo de aceste gesturi exterioare, noi, cei care suntem în Biserică, cei care am mai citit nişte cărţi despre duhovnicie, care avem un duhovnic, ştim că există o lucrare lăuntrică a fiecărui om, există un exerciţiu prin care ne educăm mintea, ne educăm voinţa, ne educăm inima. Şi atunci care ar fi atitudinea inimii noastre atunci când iubim?

Apostolul Pavel, când a trebuit să definească dragostea, a vorbit prea puţin despre gesturile ei

exterioare, el **s-**a referit la nişte porniri şi simţăminte ale inimii: „Dragostea toate le rabdă, dragostea toate le crede, dragostea toate le iartă, dragostea nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr, dragostea nu se trufeşte, dragostea nu se înalţă, dragostea nu caută ale sale…” Toate acestea reprezintă tabloul duhovnicesc, tabloul sufletului nostru atunci când el iubeşte.

Dar cuvintele pe care ni le spune Apostolul Pavel sunt foarte greu de priceput. Şi nu pentru că ele ar fi grele, ci pentru că mintea noastră nu este obişnuită să gândească astfel. „Dragostea nu caută ale sale” **–** ce**-**i asta? Dar ale cui să le caute? Ale aproapelui tău. Care aproape? Unul vrea să meargă la fotbal, altul vrea să meargă la bar, altul vrea să meargă la peşte. Pe care din aceştia trebuie să**-**l urmez şi să**-**l satisfac? Desigur, Apostolul Pavel, înainte de a propune să căutăm la toate dorinţele celor din jurul nostru, ne vorbeşte de o dispoziţie, a sufletului, aceea de a nu te socoti pe tine ceva, de a te pune pe tine în urma celorlalţi, de a şti că, dacă este să alegi între aproapele tău şi tine, trebuie să**-**l alegi pe aproapele tău.

M**-**am gândit că, la urma**-**urmelor, toate aceste gesturi prin care unii încearcă să fie milostivi pentru a dobândi dragostea, alţii încearcă să**-**i asculte pe toţi pentru a**-**şi cultiva dragostea, sunt lucruri care presupun foarte mari riscuri, pentru că cel care îşi împarte averea săracilor rămâne **într-**o zi fără de avere, şi felul în care înţelegea el dragostea până atunci nu mai poate fi practicat. Atunci el, dintr-odată, vede că nu**-**şi mai poate folosi [nu mai poate aduce folos] şi nu**-**şi mai poate iubi aproapele. Cel care**-**i ascultă pe toţi şi le slujeşte, **într-**o zi, vede că dorinţele şi apucăturile oamenilor sunt atât de diferite, încât ajunge, chiar bine dorind pentru aproapele său, să intre în nenumărate păcate şi încurcături, cărora nu le mai poate face faţă.

Şi atunci cum lucrăm această poruncă de căpătâi pe care ne**-**a adus**-**o Dumnezeu?

Cum? Mergând la esenţă. La lucrarea pe care o putem face oricând, oriunde, aceea ca, înainte de a iubi, să

încercăm să nu urâm. Începutul binelui este îndepărtarea de la rău. Spune Prorocul: „Îndepărtează-te de la rău şi fă binele” (Psalmul 33). Înainte de a căuta dragostea în inima noastră, de a o cultiva, trebuie să ne izbăvim de răul care este în inima noastră. Şi care este acest rău care se ridică împotriva dragostei? Invidia, slava deşartă – că suntem mai buni decât aproapele nostru, cine este el ca să ne spună nouă, ca să ne înveţe –, toată răutatea care se săvârşeşte cu gândul şi cu dorinţa. Şi începutul a toate este iertarea.

„Dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc pe voi, ce răsplată mai aveţi, ce răsplată aşteptaţi? Oare nu şi păgânii fac aşa? Dar Eu vă zic: iubiţi pe vrăjmaşii voştri”. Aici este examenul iubirii. Cine sunt vrăjmaşii noştri? Nu cei care ne sparg apartamentul, nu cei care ne-au furat maşina, nu cei care vin cu săbii asupra ţării noastre. Vrăjmaşii noştri sunt cei pe care noi singuri ni-i facem. Sunt oamenii despre care noi avem o părere proastă, oamenii care ne tulbură prin prezenţa lor, prin cuvintele lor, prin felul lor de a fi. Oamenii despre care noi spunem: „Lasă-mă, că m-am săturat de el!” Aici trebuie, să începem lucrarea dragostei. Cum? Iartă! „Nu pot să-l iert, pentru că este mândru”. Dar tu cum eşti? Iartă! Iertarea este semnul cel mai grăitor şi piatra de temelie pe care de zideşte mai târziu dragostea.

Dumnezeu, când **S**-a pogorât în lume, mai înainte ne-a iertat, ne-a iertat pentru că L-am trădat în Rai, ne-a iertat pentru că ne-am îndepărtat de poruncile pe care ni le-a descoperit prin proroci, ne-a iertat pentru că nu L-am primit pe Fiul Său, că L-am răstignit. Pentru toate ne-a iertat. Ne-a iertat – pentru că ne-a iubit. Şi noi suntem datori să răspundem cu această dragoste.

Să iertăm, pentru că nu este cu neputinţă. Nu este cu neputinţă să iertăm pe acest om păcătos din faţa noastră. Pentru că însuşi Dumnezeu l-a iertat. Aceasta este cugetarea cea mai de folos. Aceasta este raportarea pe care trebuie să o avem faţă de aproapele. Înainte de a-l judeca eu trebuie să mă întreb cum îl judecă Dumnezeu pe

el. Şi cum îl judecă? A murit pentru el! Dumnezeu l-a iertat. Vin oameni cu întrebări de genul: „Oare credeţi că pe verişorul meu, care a făcut aşa şi aşa, poate Dumnezeu să-l ierte?” Când a murit pe cruce, a arătat că l-a iertat. Problema lui este: ce va face el mai departe, va primi această iertare? Va răspunde acestei iertări?

Cum răspundem noi iubirii lui Dumnezeu şi iertării pe care ne-o dăruieşte? Iertând pe aproapele nostru. Dumnezeu n-a voit nimic altceva de la noi în schimb pentru dragostea pe care ne-a dat-o, pentru iertarea pe care ne-a dat-o, ci a voit ca şi noi, fiecare la rândul nostru, să facem acelaşi lucru cu aproapele nostru. Dacă este să ne asemănăm cu Dumnezeu în ceva, aceasta este puterea de a ierta. Noi nu suntem nici fără de început ca Dumnezeu, nu suntem nici atotputernici, nu suntem nici Lumină, nu suntem nici Adevăr, nu suntem nici Cale, nu suntem… nimic nu suntem. Suntem… pământ suntem! Dar Dumnezeu ne-a chemat să fim asemenea Lui, şi asemenea lui Dumnezeu suntem atunci când iertăm. Puterea de a ierta este însuşire dumnezeiască. Iertând celor ce ne greşesc, ne facem părtaşi la dragostea cu care iubeşte Dumnezeu lumea.

Până la venirea lui Hristos nu puteau oamenii să ierte, „dar prin moartea Sa şi prin harul pe care l-a vărsat asupra lumii ne-a dat această putere şi această bucurie: de a ierta pe cel din faţa noastră.

Voieşti să faci un bine lumii… Când eram mic, mă gândeam că voi creşte mare şi voi face un bine lumii. Voi scrie nişte cărţi sau voi picta nişte tablouri, pentru că am auzit că se vând la licitaţii cu milioane de dolari… Şi stăteam eu, în sătucul meu, acolo, la şcoala de pictură din provincie, şi exersam şi gândeam că voi face pictură, voi face nişte tablouri pe care le voi vinde cu milioane de dolari la licitaţie, voi face o casă de copii şi voi da bani la toţi săracii care vor veni la mine. Asta era planul meu, cum voi ajuta eu lumea. Eu nu ştiam că este Dumnezeu. Acum Dumnezeu, în negrăita Sa dragoste, mi-a dat această posibilitate ca să ajut lumea, nu cu bani, care se

cheltuiesc, ci mi-a dat puterea de a ierta păcatele. De a spune: „Domnul Dumnezeu să te ierte şi să te miluiască!” Şi acest dar este dat nouă tuturor, nu ca o taină [sacrament] a Bisericii, ci ca o stare a sufletului de a ierta. Pentru că însuşi Hristos ne-a repetat-o obsedant în predica Sa: „Iertaţi şi vi se va ierta”. „Cu ce măsură măsuraţi, cu aceea vi se va măsura”. „Nu judecaţi, ca să nu fiţi judecaţi”. „Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri”. Iată că iertarea de la Dumnezeu o primim în măsura în care noi înşine dăruim iertare.

Ca să înţelegem şi mai adânc această relaţie şi condiţie a mântuirii noastre, Mântuitorul ne-a dat pilda celor doi datornici. Cineva care avea o datorie foarte mare a fost chemat de mai-marele său şi ameninţat că i se vor lua nevasta şi copiii şi vor fi vânduţi, iar el va fi aruncat în temniţă, până va plăti datoria. Acest datornic, căzând în genunchi, **s**-a rugat, a cerut îndurare şi a primit-o. Dar, plecând el cu bucurie că a scăpat de atâta durere şi necaz, de durerea despărţirii de nevastă şi de copii, de suferinţa temniţei, a întâlnit pe cale pe unul din tovarăşii săi. Şi iată că, de îndată ce l-a văzut, i-a trecut bucuria, a uitat binele şi şi-a adus aminte că acest tovarăş are la el o datorie, o datorie neînsemnată pe lângă datoria pe care o avea el la stăpânul său, şi îndată l-a apucat de piept şi-i cerea să-i dea datoria. Pe acest datornic, pe acest tovarăş al său, l-a aruncat în temniţă. Văzând această nedreptate, celelalte slugi **s**-au dus şi **s**-au plâns stăpânului. Acesta, înfurii**ndu**-se, l-a chemat pe acel datornic, i-a socotit înapoi toate datoriile lui şi l-a închis în temniţă, zicâ**ndu**-i: „Dacă eu ţi-am iertat toată datoria ta atât de mare, n-ai putut şi tu să ierţi aproapelui tău datoria neînsemnată pe care o avea la tine?” Prin această pildă, Mântuitorul ne arată starea noastră în această lume, că toată relaţia noastră cu Dumnezeu se face prin aproapele, prin puterea de a ierta.

Putem ierta şi când trăim **într-**o adunare, **într-**o obşte, dar putem ierta şi din**tr-**un loc însingurat, din**tr-**o pustietate. Ne putem tulbura şi mânia şi găsi pricini de nemulţumire în adunare, în convieţuire cu oamenii, dar

putem păstra aceeaşi răutate şi nemulţumire şi **într-**un loc însingurat. Aşa că puterea de a ierta este un rod al experienţei îndelungate, prin care noi încercăm să ne apropiem de Dumnezeu, şi esenţa Evangheliei. De aceea mi se pare că cel mai scurt drum, cea mai simplă şi esenţializată cale de a lucra dragostea este de a oferi iertarea celor care ne greşesc. Nu adunând bani ca să**-**i dai văduvelor şi orfanilor, pentru că acesta este un lucru greu şi anevoios şi **s-**ar putea nici să nu ajungi vreodată să**-**i ai. Nu este nevoie neapărată să mergi până la capătul lumii pentru a îndeplini dorinţa cuiva, dar să ierţi poţi. Mai ales ştiind că în schimbul acestei iertări primeşti iertare de la Dumnezeu pentru toate păcatele vieţii tale. Dar, mai presus de aceasta, ştiind că prin puterea de a ierta te asemeni cu Dumnezeu.

Cum să ierţi un om rău? Cum să ierţi un om care te necăjeşte? Aducân**du-**ţi aminte de Dumnezeu. Aducân**du-**ţi aminte de Cel care a murit pentru el. Aducân**du-**ţi aminte că şi tu ai nenumărate datorii. Aducân**du-**ţi aminte de oamenii dragi ţie, de felul în care te porţi cu ei. Cu toate că vedem copii care**-**şi urăsc părinţii, părinţi care**-**şi urăsc copiii şi aşa mai departe. Cât de departe suntem de chemarea lui Hristos!

Puterea de a ierta este proprie celor care se apropie încet de despătimire, care au început să iasă cu încetul din această lume. Care sunt pricinile pentru care urâm un om, pentru care ne supărăm pe el? Are mai mulţi bani? Ne**-**a păcălit **într-**o afacere? A mers în locul nostru **într-**o călătorie care se oferea de la locul de muncă şi aşa mai departe? Toate acestea vin din alipirea noastră de cele materiale, de cele pământeşti şi trecătoare. În măsura în care ne desprindem de ele şi ne îndreptăm mintea către Dumnezeu, către viaţa veşnică, ştiind că toate sunt deşertăciune, iertăm uşor. Ştim că „deşertăciune este tot omul” şi „în deşert se tulbură tot pământeanul”, cum ne spune Prorocul David. Aşa că este timpul să ne adâncim în noi, pentru că poruncile Mântuitorului, deşi sunt atât de simple, par simple, cer foarte multă profunzime de la noi.

Nu complexitate, cer o profunzime care ne uimeşte prin simplitatea ei. Ni se cere ca gândul nostru să fie pururea întors către noi şi către Dumnezeu, să nu se mai alipească de cele trecătoare. Pentru că aşa făcând vom şti să descoperim în ceilalţi chipul lui Dumnezeu pe care îl poartă. Şi dacă Dumnezeu a murit pentru noi „pe când noi încă eram păcătoşi”, cum spune Apostolul Pavel, cine suntem noi ca să-l judecăm pe aproapele nostru? Acestea având-le în minte, vom căpăta şi îndrăzneala necesară pentru rugăciune, şi pentru această îndrăzneală vom primi de la Dumnezeu şi răspunsul cererii noastre.

Părintele Selafiil, duhovnicul nostru de la Noul Neamţ, repeta obsedant aceste cuvinte simple ale Evangheliei, cuvinte pe care le-au repetat Mântuitorul şi mai ales Sfântul Evanghelist Ioan în Epistolele sale, în Evanghelia sa. Toată nevoinţa Părintele Selafiil o concentra aici: „Iartă, ca şi Dumnezeu să te ierte. Când ajungi seara, spune: Doamne, iartă-mi tot ce am greşit eu azi cu cuvântul, cu lucrul şi cu gândul ca un om, iartă pe toţi părinţii şi fraţii şi mă iartă şi pe mine, păcătosul! Uită-te în inima ta şi dacă vezi că ai vreo mânie asupra cuiva, iartă, ca să nu te culci mânios. Şi dacă ai iertat, poţi să-l spui Domnului: acum şi Tu iartă-mă, pentru că eu i-am iertat, că Tu ai zis”. Şi cu acest târg sfânt şi copilăros, zice, dă-ţi sufletul în mâna lui Dumnezeu şi, dacă mori în noaptea aceea, Dumnezeu te ia la Dânsul.

Unii spun: „Este atât de simplu?” Da, este atât de simplu, dar pentru această simplitate trebuie să ne ostenim şi să veghem în toate zilele vieţii noastre şi în orice clipă, pentru că oricând vedem gânduri care se ridică împotriva aproapelui, r»; «sas»…

care ne tulbură, ne nemulţumesc, dar de îndată ce le-am văzut, să ne întoarcem către Dumnezeu şi să-l spunem: „Iartă-mă, Doamne, şi iartă şi pe aproapele meu, pentru că eu l-am iertat!”

Aceasta este simplitatea Evangheliei, aceasta o găsim şi în rugăciunea „Tatăl nostru”. Mântuitorul, când a fost rugat să ne înveţe cum trebuie să ne rugăm, ne-a învăţat

să cerem iertare pentru greşelile noastre aşa cum noi iertăm greşiţilor noştri. Dacă facem această nevoinţă, avem nădejde de mântuire. Şi dacă mântuirea ni se dă astfel, ce altceva ne mai poate interesa în lumea aceasta, ce mai are rost?

Dumnezeu să ne ajute, să ne dea această vedere şi harul Său, ca să judecăm pe aproapele nostru ca pe noi înşine, să-l iertăm ca pe noi înşine, să-l iubim ca pe noi înşine. Căci pentru aceasta a venit Dumnezeu pe pământ şi doar în acest fel putem răspunde iubirii Lui pe care a revărsat-o şi o revarsă pururea asupra noastră şi asupra lumii întregi.

Întrebări şi răspunsuri *e să facem dacă vrem să iertăm, dar tot timpul ne aducem aminte ce ne-a făcut respectivul om*?

Este luptă, nu putem ierta de la început. Dar dacă avem această lucrare, Dumnezeu prin harul Său ne ajută. Vedem cât de greu este să ierţi, pentru că este greu, este cea mai grea lucrare. Numai oamenii care nu au practicat-o niciodată pot spune: „Ei, mare lucru să te mântuieşti aşa, la urmă spun şi eu, iaca, i-am iertat şi mă mântuiesc”. Dar cei care au această nevoinţă ştiu cât de greu este. Tocmai de asta nu era chiar atât de simplu ce ne spunea Părintele Selafiil: „Înainte de somn iartă pe toţi şi spune: Doamne, eu i-am iertat, şi Tu să mă ierţi. Şi Dumnezeu te mântuieşte!”

A ierta este o lucrare permanentă. Iară şi iară căutăm motive pentru care să-l îndreptăţim pe cel din faţa noastră: poate a fost obosit, poate-i bolnav, are o educaţie altcumva decât a mea, nu l-am înţeles eu corect, am fost eu obosit şi tulburat… Să luăm vina asupra noastră. Acesta este un exerciţiu duhovnicesc prin care ne desăvârşim.

Deci să nu ne tulburăm, că nimeni nu poate ierta din**tr**-odată. Dacă ar fi aşa de simplu, n-ar mai sta această poruncă în mijlocul Evangheliei, n-ar mai făgădui Dumnezeu împărăţia pentru un gând pe care noi l-am putea dobândi atât de uşor. Este osteneală. Dar, prin exerciţiu, dacă tot timpul vom căuta aceasta, vom reuşi.

Iubirea, spune Sfântul Siluan Athonitul, se poate deprinde, poate deveni un obicei. Să ne obişnuim să gândim frumos, să ne obişnuim să alungăm gândurile rele, să nu le credem. Şi atunci putem deveni ucenici adevăraţi ai lui Hristos, pentru că El a zis: „Întru aceasta vor vedea oamenii că sunteţi ucenici ai Mei, dacă veţi avea dragoste între voi”. Aşa că, prin osteneală, prin eforturi lăuntrice, ajungem la această măsură.

Întreabă cineva dacă este suficient să-ţi ceri iertare de la Dumnezeu dacă ai greşit în faţa cuiva şi-ţi este ruşine să mergi la acea persoană.

Este foarte bine să-ţi ceri iertare de la Dumnezeu. Dar, dacă-ţi ceri iertare de la Dumnezeu, primeşti har şi, dacă primeşti har de la Dumnezeu, nu mai poate să-ţi fie nici ruşine, nu te mai poţi nici trufi în faţa celuilalt şi alergi cu bucurie şi-ţi ceri iertare. Altfel înseamnă că nu-ţi ceri destul iertare de la Dumnezeu, îţi pare ţie că ceri. Nu ai străpungerea inimii, n-ai primit har în schimbul rugăciunii tale, pentru că… pentru că îl neglijezi pe aproapele tău.

Dacă ai greşit, mai ales public, l-ai jignit sau altceva rău ai făcut, trebuie să mergi să-ţi ceri iertare, de multe ori chiar public. Apostolul Pavel, când a fost bătut pe nedrept şi, după ce a aflat că este cetăţean roman, a venit garda să-şi ceară iertare şi să-l slobozească din temniţă, zicând: „Iartă-ne, n-am ştiut că eşti cetăţean roman!” El le-a zis: „M-aţi bătut în piaţă, în faţa adunării întregi, iar acum veniţi să-mi cereţi iertare în taină? În piaţă, acolo să mergeţi cu mine să spuneţi ce-aţi făcut!” Sigur că Apostolul n-avea nevoie de acest spectacol, dar voia să-i mustre şi voia să găsească încă un prilej pentru a propovădui Evanghelia. Le-a pus această condiţie. Noi nu punem condiţii nimănui, dar, dacă am greşit, ne cerem iertare. Mai ales dacă am jignit public pe cineva, trebuie să ne cerem iertare public, ca să ştie şi oamenii care au fost de faţă că noi ne-am cerut iertare.

Dar dacă am greşit faţă de cineva vorbi**ndu-**l de rău, şi el nu a aflat, spun Sfinţii Părinţi în *Patericul* Sfântului Sava, nu este nevoie să mergi la el să-ţi ceri iertare,

tulburând-l. Adică: „Ştii, Vasile, eu te-am vorbit de rău ieri, acolo…” Îi faci o tulburare care n-are niciun rost. Mergi şi te spovedeşte duhovnicului şi vezi-ţi de viaţa ta. Însă în cazul în care ştii că el a aflat că l-ai vorbit de rău, mergi şi-ţi cere iertare. Aşa că, pe toate să le facem cu înţelepciune.

bine să ne ocolim vrăjmaşii, dacă nu suntem în stare să-i iertăm?

Da, da. Trebuie să-i ocolim şi să fugim de tulburare, pentru că încă nu suntem desăvârşiţi.

Mi se întâmplă uneori să mă cert cu mama sau cu tatăl meu, apoi îmi pare foarte rău, dar nu sunt în stare să-mi cer iertare. Ce mă sfătuiţi să fac?

Ce greutate este în a-ţi cere iertare? Nu faceţi un ritual întreg, în care vii şi zici: „Ştii, vreau să discut ceva cu tine… Evanghelia ne spune că noi, creştinii, trebuie să avem dragoste între noi. Eu am greşit, te rog să mă ierţi…” Trebuie să mergi simplu şi să zici: „Ieri n-am avut eu dreptate, m-am supărat degeaba, iartă-mă. M-am supărat cu unii, dar m-am descărcat pe tine, iartă-mă”. Şi-atunci şi el zice: „Nu-i nimic, de fapt eu m-am supărat degeaba”. Dacă le facem pe toate cu simplitate, omul primeşte. Să n-o facem pe moraliştii, să nu facem din faptul de a ne cere iertare o demonstraţie de pietate creştină, că omul n-o rabdă. Să ne apropiem de cel cu care ne-am certat ca de cineva care de acum ne-a iertat. Nu trebuie să gândim că celălalt nu iartă, pentru că aşa-l desconsiderăm, îl socotim un rău şi un pomenitor de rău. Dar dacă gândim că el ne-a iertat, ne apropiem mai uşor, firesc şi simplu. Mai în joacă, mai aşa… Fă-te că ai uitat, că nu ştii nimic şi caută prilej de mai bine. Să fim precum copiii care primesc o palmă la fund, se supără, dar când vine vremea de mâncare le trece.

Dacă la iubire se ajunge treptat, recomandaţi-ne nişte „exerciţii” de iubire.

Căutaţi ce este bine în celălalt. Nu mai vedeţi răul, iertaţi. De ce este aşa? Păi, poate l-a bătut mama când era mic, l-a ascuns în dulap. Cine ştie ce are omul pe suflet, ce trecut are, ce stare de sănătate! E mai morocănos pentru

că aşa-i el, dar ştii ce face el în chilia sa? Poate bate şi el metanii, plânge la icoane, îi pare rău şi cred că îi e ruşine şi lui de felul cum este şi îi e greu să vină să-şi ceară iertare.

Părinţii ne ziceau aşa: „Când cineva îţi greşeşte, te ceartă, tu dă vina pe diavol”. Pentru că nimeni dintre noi nu vrea să facă răul. Nici noi nu-l vrem, pentru că toţi credem în Hristos şi vrem să-l slujim Lui. Dar noi facem şi rău. De ce? Păi, de ce? Cu voie? Nu cu voie, pentru că diavolul ne învaţă să facem rău. Dă vina pe diavol şi scuteşte-l pe aproapele tău de vina asta. **S-**a-ntâmplat, e trecător. E un accident. Răul pe care îl face aproapele nostru este accidental. Nu trebuie să ne facem impresia despre el şi să-l vedem prin prisma acestui rău pe care îl face.

Asta înseamnă a judeca. Ce înseamnă a judeca? înseamnă a-l vedea pe cel din faţa noastră prin prisma faptelor rele pe care le face, socotind că ele îl caracterizează. El a strigat ieri la mine, e adevărat, dar asta nu-l caracterizează, el nu strigă tot timpul. Şi chiar dacă strigă tot timpul, să gândesc că înseamnă că nu se mânie, pentru că dacă aşa **s-**a obişnuit, nici nu mai ţine atâta răutate.

Cu tot felul de gânduri de acest fel să încercăm să iertăm, să iubim. Să iubim pe fiecare în toată nebunia lui, pentru că fiecare avem nişte „păsărele” ale noastre, dar ni le iertăm. Şi pe celălalt trebuie să-l ierţi! De ce pe tine te accepţi aşa cum eşti, dar pe celălalt vrei să-l faci ca la carte, că aşa scrie în Evanghelie, că aşa scrie la Sfinţii Părinţi? Vezi-l şi pe el în toată complexitatea lui, în toate nebuniile lui, pentru că Dumnezeu şi pe el l-a chemat la botez, i-a dat o grămadă de daruri şi nu ştii tu cum îl judecă Dumnezeu.

Şi mai este un lucru: să ştiţi că oamenii care au la vedere neajunsuri şi tot felul de apucături din astea ciudate au în spate daruri pe care Dumnezeu aşa vrea să le ascundă. Pentru că dacă le-ar da pe faţă doar darurile, omul **s-**ar mândri şi ar distruge totul. Atunci când

Dumnezeu dă daruri, mai dă şi câte un beteşug, şi câte o ciudăţenie.

Cum putem ierta pe aproapele? *Poate că doar ni se pare că a greşit, dar de fapt gândul nostru este rău*? *Cum* se *vindecă această răutate*?

Iaca aşa: gândeşte-te la răul tău. De ce vezi paiul din ochiul aproapelui, iar bârna din ochiul tău n-o vezi? Când spune Mântuitorul ăsta, ne spune că orice păcat al aproapelui nostru, oricât de grav ar fi, în comparaţie cu păcatul nostru este un pai. Iar noi avem o bârnă. Oricât de curaţi am fi, dacă vedem păcatul aproapelui, ne creşte o „bârnă" în ochi. Aşa că cel care îşi urmăreşte neputinţele sale, care îşi vede neputinţele sale şi vrea să dobândească iertare de la Dumnezeu, ÎI iubeşte pe Dumnezeu, nu se mai îngrijeşte de păcatele altora, ci se întoarce mai mult către sine şi către Dumnezeu. Atunci problemele astea dispar. Eu, ce fac eu cu problemele mele? Cum rezolv eu patima mea, cum rezolv mânia mea? Ce fac cu mine, că sunt tulburat, şi supărat, şi mâniat? El poate că a şi uitat, dar eu mă lupt în mintea mea, îl întorc pe toate părţile: „De data asta, când îl întâlnesc, chiar îi spun, că nu se mai poate…" şi aşa mai departe. Asta arată cât de neputincioşi suntem. Starea noastră, pe lângă ce ne poate face aproapele **–** că ne-a spus, că ne-a supărat **–**, este mult mai gravă. Şi eu, dacă am boala asta, dacă nu am scos bârna din ochiul meu, mă apuc să-l mustru pe aproapele meu: „N-ai făcut bine cutare şi cutare!" Dacă ne gândim însă la noi, mai uşor ne biruim gândurile rele.

De ce avem nevoie de intermediar între noi şi Hristos, de ce trebuie să ne mărturisim păcatele?

Pentru că suntem bolnavi, pentru că suntem mândri. Cel mai mare păcat este mândria, pentru mândrie au căzut îngerii din cer. Spune Sfântul Ioan Casian că îngerul în cer era curat ca lumina, nu avea gânduri întinate, nu avea poftele cu care ne luptăm noi, dar pentru un singur gând de mândrie **s**-a pogorât în adâncul iadului. Aşa că noi, în primul rând, luptăm cu mândria. Şi a socotit Dumnezeu că cel mai bine se taie mândria când ne mărturisim unui om

ca noi. Dacă spui că te mărturiseşti direct lui Dumnezeu şi nu ai nevoie de un om, cu care Dumnezeu faci tu legătura, dacă nesocoteşti pe aproapele? Cu Dumnezeul Cel care a venit şi ţi-a poruncit să iubeşti şi să te smereşti, Care a zis că cine se va înălţa se va smeri şi cine se va smeri se va înălţa? La Acest Dumnezeu vrei să vii aşa, călcând pe capul duhovnicului, pe capul preoţiei pe care Hristos a lăsat-o în lume, zicând: „Cei ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă şi cei ce vă primesc pe voi, pe Mine Mă primesc”?

Aşa a gândit Dumnezeu, şi cei care au înţeles acest lucru au văzut câtă smerenie şi câtă bucurie şi pace le aduce. Pentru a birui în noi mândria, iată de ce este nevoie de intermediari. Şi mai ales pentru că Dumnezeu ne-a aşezat să convieţuim, să fim împreună şi să ne sprijinim. Niciodată nimeni nu primeşte prea multă luminare direct, şi chiar dacă ne-am învrednici de descoperiri dumnezeieşti, tot trebuie ca cineva din oamenii de lângă noi să ne povăţuiască cum să le folosim, aşa cum vedem în cazul lui Samuil Prorocul.

De aceea a lăsat Dumnezeu duhovnici, ca să nu ne rătăcim, pentru că avem răul în noi. Suntem bolnavi, suntem întunecaţi şi o luăm pe arătură… Aseară, la Preasfinţitul Vasile la masă, am avut un părinte, cu care ne cunoşteam de mai demult, şi a povestit un caz foarte potrivit pentru ce discutăm noi aici. Părintele acesta, atunci când a venit pentru prima dată la Necula, i **s**-a spus că e foarte bine să te târăşti pe coate în jurul bisericuţei, că primeşti mare binecuvântare. Zice: „M-am pus atunci cu toată râvna şi am început să merg în coate şi-n genunchi şi mă rugam, şi mă rugam, şi mă rugam… până am simţit o mână pe umărul meu şi cineva care mi-a zis: unde mergi, frate? că eu eram de acum prin iarbă, la vale”. Aşa şi noi, oricât de încrâncenaţi am fi în a săvârşi binele, de a ne spovedi, avem nevoie de câte o mână care să ne tragă înapoi la realitate, la obşte, la Biserică.

Cum să o iert pe mama mea alcoolică? *Atunci când sunt acasă, mă cert cu ea, dar când nu mai sunt acasă, îmi*

pare foarte rău şi vreau să mă schimb.

Alcoolismul ăsta e dovadă că are durere în ea. Trebuie să o ierţi. Păi n-are destulă suferinţă în inima ei? Tu crezi că ei îi place faptul că este alcoolică? Pentru ce **s-**o ierţi? Pentru ce **s-**o ierţi tu? Cui a greşit? Dacă a greşit cuiva, Dumnezeului ei a greşit. Şi oare suferinţa în care o vezi nu este destulă pricină pentru tine ca să te umileşti şi să o jeleşti pe mama ta? Orice patimă este o boală, suntem bolnavi. Şi oare trebuie să-i înmulţim durerea cu nemulţumirea noastră, cu supărarea noastră? Să iertăm, să iertăm! Dumnezeu să o ierte. Nu văd pentru ce ar trebui să o ierţi, dar văd pentru ce ar trebui să te umileşti şi să plângi şi să-i acorzi cât mai multă atenţie, să-i oferi din timpul tău, din viaţa ta. Pentru că este mama ta. Cei care ajung în această boală o fac din cauză că se simt însinguraţi, pentru că nu au mai avut parte de dragoste, pentru că nu li **s-**a mai acordat atenţie, pentru că nu şi-au mai găsit un rost în viaţa asta. Asta este ceea ce ar trebui să faci. Dar pentru ce **s-**o ierţi? E mama ta. Nu ţi-a greşit cu nimic.

Să ne uităm mai senin la păcatele celorlalţi, pentru că păcatul întotdeauna aduce foarte multă durere. Să ne gândim la durerea din inima celuilalt, la suferinţa lui. Să ne gândim că oricine are o patimă, o vede şi îi este ruşine de ea, şi-l doare, şi plânge. Şi gândi**ndu-**ne astfel, să ne rugăm pentru el ca Dumnezeu să-l izbăvească şi să luăm seama la noi înşine, ca nu cumva şi noi să cădem în aceeaşi ispită. Că aşa ne zice Apostolul Pavel, că, dacă nu suntem atenţi la noi înşine şi vedem păcatul celorlalţi, putem cădea oricând în el.

Cum să-mi educ mintea şi inima aşa încât să nu mă mai văd deasupra celorlalţi?

Greu. Prin tot ce am zis până acum. De ce te mândreşti? Eşti Ilie, poţi deschide şi închide cerurile prin rugăciunea ta? Poţi merge pe apă? Poţi aduce ploaia? Poţi învia morţi? Ce mari fapte grozave faci? Odată a venit un seminarist la Părintele Selafiil şi l-a întrebat: „Părinte, cum să ne luptăm cu mândria?” La care Părintele îi răspunde:

„Dar ce, mă rog, aşa fapte grozave ai făcut ca să te mândreşti?” Aşa că să ne aducem aminte. Dacă ne comparăm cu ce vedem pe stradă şi la televizor, da, suntem nişte creştini grozavi. Dar dacă citim Vieţile Sfinţilor, ne uităm la proroci, stăm şi noi cuminţi, că n-am făcut nimic cu ce am putea să ne mândrim.

De multe ori am tendinţa de a spune „scuză-mă”, în loc de „iartă-mă”. Care este diferenţa între acestea?

N-are importanţă cum zici, „efectul” contează.

Sunt situaţii în care nu avem dreptul să iertăm? *Mă refer la situaţiile în care greşesc cei pe care suntem puşi noi să-i conducem*.

În scrisorile Sfinţilor Varsanufie şi Ioan, la un moment dat, unul dintre fraţi, care era iconom, în orice caz avea o funcţie în mănăstire, **s-**a certat cu un oarecare frate care venea pe ascuns şi cerea lucruri, călcând binecuvântarea generală, de obşte. Acest iconom, fiind chinuit de mustrările de cuget, pentru că era călugăr bun, era ucenic al Marelui Varsanufie, îi trimite o scrisoare Sfântului Varsanufie **–** trebuie să ştim că sfântul nu trăia în obşte, ci trăia zăvorât **într-**o peşteră, de unde scria răspunsuri fraţilor **–**, în care îi povesteşte cele întâmplate, zicâ**ndu-**i: aşa şi aşa l-am certat, dar acum îmi pare rău şi îmi vine să-i cer iertare. Şi i-a zis Sfântul Varsanufie: „E bine că-ţi pare rău, spovedeşte-te la duhovnic, dar nu-i cere iertare lui, pentru că fratele, slab fiind, se va simţi îndreptăţit şi va face mai departe fapta rea pe care a făc**ut-**o. Vei strica rânduiala în mănăstire”. Aşa că sunt cazuri în care, dacă suntem puşi să conducem şi avem sub noi vreun om îndărătnic care strică bunul mers al lucrurilor, trebuie să-l mustrăm, fără să-l urâm, desigur, şi, dacă se va supăra, să căutăm o cale de a-l împăca, dar fără să cădem prea uşor în declaraţii melodramatice, pe care el să le înţeleagă greşit şi poate astfel să se întărească în nebunia lui. Acesta este sfatul Sfântului Varsanufie cel Mare. Este o treabă foarte delicată, pentru că prea uşor putem îndreptăţi mândria noastră şi să nu mai cerem iertare celor de sub noi, dar sunt cazuri speciale, de tipul

celui descris în scrisorile Sfântului Varsanufie, în care trebuie să acţionăm astfel.

Aşa că, cu dreaptă judecată, păzind dragostea în inimă, văzând dacă nu cumva ajungem să urâm, să desconsiderăm pe omul respectiv, să încercăm să le facem pe toate bine, dacă suntem puşi conducători peste o adunare, în aşa fel încât şi dragostea să fie păstrată, şi neorânduiala să fie pedepsită.

Ce să facem când ne certăm cu cei din familie pe motiv că ei nu înţeleg credinţa adevărată în Hristos, consideră că putem fi şi cu Hristos, şi cu lumea?

Nu trebuie să avem astfel de discuţii cu oamenii care nu vor să primească cuvântul lui Dumnezeu, chiar dacă ei sunt părinţii şi fraţii noştri. Va veni vremea când vei discuta. Dacă eşti întrebat, răspunde, dar dacă nu eşti întrebat, de ce provoci discuţii? Ce, cuvintele sfinte trebuie să devină prilej de ceartă şi de neînţelegere între fraţi? Nu, trebuie să le evităm. Să vorbim numai atunci când suntem rugaţi să vorbim. Cu blândeţe, cu răbdare, şi se va vedea rodul cuvintelor noastre pe cei care ne ascultă. Dar dacă nu este niciun rod, să aşteptăm vreme mai prielnică, pentru că „vreme este pentru tot lucrul de sub cer”. Va veni vremea când vor primi cuvântul, dar nu aşa, ca să ne certăm, că nu avem niciun folos din asta, mai degrabă păcătuim.

Cum să fac ca să mă smeresc?

Da… Şi smerenia asta e cu multe colţuri şi e foarte greu să o înţelegi. Odată l-am întrebat pe Părintele Selafiil: „Părinte, ce înseamnă smerenia?” La care el mi-a răspuns: „Smerenia înseamnă să ierţi pe toţi oamenii”. Poftim o definiţie a smereniei. Pentru că, dacă ierţi, înseamnă că-i socoteşti mai buni ca tine şi-i socoteşti nevinovaţi. Numai smerenia poate să-i vadă pe toţi oamenii nevinovaţi. Aşa că, tot iertând, rugân**du-**ne, ajungem la smerenie.

Se spune că trebuie să-i iubim pe vrăjmaşii noştri. În ce măsură trebuie să-i iubim pe diavoli, cei mai mari vrăjmaşi ai noştri?

Ai terminat de iubit toţi vrăjmaşii şi ţi-au rămas

numai diavolii? „Acestea toate le-am păzit din tinereţile mele, ce să mai fac ca să fiu desăvârşit?” – cum a întrebat tânărul bogat din Evanghelie. Cam aşa întrebi şi matale.

Putem să cerem lui Dumnezeu puterea de a ierta?

Da. Dă-mi, Doamne, putere să iert, dă-mi, Doamne, putere să-mi văd păcatele! Le cerem pe toate acestea, că sunt daruri. În Biserică, toate se dau în Duhul Sfânt. Dă-mi, Doamne, să-mi văd păcatele şi să nu mai văd greşelile aproapelui meu, pentru că eu însumi sunt păcătos şi cer iertare de la Tine. Iartă-mă şi pe mine şi iartă şi pe aproapele meu. Trebuie să cerem aceasta – puterea de a ierta. Avem dragostea, avem puterea de a ierta, avem puterea de a înţelege, avem puterea de a răbda şi aşa mai departe.

Sunt mulţi care vin la mine şi nu ştiu cum să le întorc dragostea, primesc prea mult din partea lor. Ce să fac?

Să nu ne bucurăm pentru că ne iubesc pe noi oamenii, să-i iubim noi pe ei, asta-i mare lucru. Mulţumim lui Dumnezeu pentru dragostea pe care Şi-o revarsă asupra noastră prin oameni, pentru că şi aceasta este o lucrare a lui Dumnezeu, dar nu prea tare să luăm seama la cum ne iubesc pe noi oamenii, pentru că ne putem îmbolnăvi aşa. „Vai vouă, când vă vor vorbi toţi oamenii de bine!” Poate veni vremea când aceşti oameni care te iubesc te vor vorbi de rău, şi atunci vei suferi. Nu, trebuie să avem înclinaţia să-i vedem pe toţi oamenii la fel, asta este măsura pe care trebuie să o ajungem. Să ne socotim nevrednici de dragostea oamenilor şi să ne rugăm pentru toată lumea. Mai bine să credem că toţi oamenii ne iubesc şi să răspundem şi noi după puteri.

Cum poţi construi dragostea în cei pe care îi iubeşti, dar te tratează în cel mai bun caz cu indiferenţă?

Cum? în ei **s-**o construieşti, sau în mine **s-**o construiesc?

În ei…

Dar ce treabă ai tu să construieşti în ei dragostea? în noi **s-**o construim! Ce, aşa fel de poruncă avem noi: „Faceţi-i pe vrăjmaşii voştri să vă iubească pe voi”? Nu, ci

„iubiţi pe vrăjmaşii voştri”.

Dacă am judecat pe cineva, ne-am spovedit, dar nu ne-am liniştit, ce-am putea face? Persoana respectivă a murit între timp.

Să vă rugaţi pentru ea cât mai mult şi să-ţi ceri iertare, aşa, de la ea, că nu ştii unde este. Aşa arăţi că ai nădejde de mântuire. Acum să nu ajungem la paranoia pentru un caz, să avem nădejde. Iartă, Doamne, Tu le ştii pe toate. Pune-o pe pomelnic, dă-o la Proscomidie şi mergi înainte. Dacă am fi ca Sfântul Macarie sau Sfântul Pimen, am face din asta o problemă a vieţii noastre, dar probabil mai judeci şi din ăştia vii. Când n-o să-i mai judeci pe cei vii, să fii sigur că şi pentru cel mort ţi **s**-a iertat.

Dacă nu pot accepta anumite comportamente ale unei persoane şi o mustru, înseamnă că nu mai am iubire7

Depinde şi de „comportament”. O dată îl mustri pe om, de două ori, dar dacă vezi că o face tot pe a lui, nu-l mai schimbi. Ce-o să te certi cu el pentru…? Aşa-i el. Acum, şi noi avem tot felul de deprinderi şi de obiceiuri. Dacă nu vrea să primească, nu mai fă din asta prilej de ceartă, lasă-l să facă aşa cum ştie el.

Dacă îngerii au căzut din iubire prin mândrie, înseamnă că oamenii pot cădea din mândrie prin iubire? Ce legătură este între smerenie şi iubirea aproapelui?

Păi, toată legătura aia despre care am vorbit noi până acum. Da, prin iubire ieşi din mândrie, cea mai scurtă cale. Numai că ăsta-i un dar dumnezeiesc.

Dumneavoastră aveaţi dragoste când vă gândeaţi, copil fiind, să ajutaţi pe toată lumea, dar dacă n-am simţit niciodată această dragoste, dacă n-am putut niciodată să iert, ce voi face?

Cere de la Dumnezeu. Toate sunt cu putinţă la Dumnezeu. Vedeţi, fiecăruia în inimă Dumnezeu îi dă nişte simţăminte, unul simte mai tare, unul mai puţin, dar ne şi judecă în funcţie de asta. Cere de la Dumnezeu. Mulţi vin şi spun: „Vai, mă rog să-mi dea dragoste Dumnezeu şi nu-mi mai dă!” Nu aşa, hai, hai-hai, hai-hai şi încerc să simt, mi-a dat sau încă râu mi-a dat. Simplu, aşa. Iarăşi zic, nu

trebuie să căutăm în noi nu ştiu ce dragoste, iartă şi iată începutul dragostei. Pentru că dacă începem să căutăm să simţim stări, cum citim, că în multe feluri se descrie dragostea, ne închipuim că îmbrăţişăm pe toţi, că ciufulim părul la toţi copiii străzii, în multe feluri ne închipuim dragostea. Dar nu, iartă, iartă pe cei ce-ţi greşesc şi păzeşte pacea inimii şi iată începutul dragostei. Este mai bine să vezi că nu ai dragoste decât să vezi că o ai.

Ce să faci atunci când cineva drag şi-a schimbat brusc atitudinea, a devenit distant şi te simţi vinovat pentru răceala lui, dar nu ştii cu ce ai greşit: *să vorbeşti cu el, sau să laşi lucrurile să evolueze de la sine*?

Să-l laşi. Păi, cine ştie ce are? O să-i treacă. Ce să-l provoc acum? Are el vreo supărare, n-are chef acum, cine ştie ce şi-a adus aminte? Poate a întâlnit vreun vechi prieten, poate şi-a întâlnit prima dragoste, cine ştie ce-a păţit? Lasă-l, c-o să-i treacă. Nu-l provocăm îndată.

Cum să iubim fără să ne împătimim?

Dar cum să iubeşti şi să te împătimeşti? Iubirea este dincolo de împătimire. Dacă ne împătimim, înseamnă că avem alt fel de iubire. Să încercăm să vedem pe toţi oamenii la fel. Că, dacă zic, eu o iubesc pe Angela, de exemplu, tot ce am acolo dau, nu faci mare treabă. Să-ţi păstrezi dragostea ta în aşa fel, ca să o poţi da tuturor câte puţin.

Celui ce vine la tine nu-i da tot deodată, pentru că o să vină altul şi n-o să-i poţi da şi o să zică: „A, înseamnă că nu mă iubeşti!” Dacă vezi zece copii cerşetori şi ai cinci mii de lei, decât să le dai la doi dintre ei şi la ceilalţi să nu le dai, mai bine nu dai la nimeni. Da, asta-i după dragoste, pentru că nu-i folosesc atât de mult pe cei doi la care le-am dat câte două mii, pe cât îi mâhnesc pe ceilalţi opt care se ceartă jumătate de zi între ei, zicând că lor nu le-am dat. Să dai din ce ai pentru toţi la fel, sau să nu dai deloc.

Aşa este în orice lucru, chiar şi cu deschiderea sufletească pe care o avem. Păi, a venit la mine un om, i-am acordat cinci minute, iar altuia un ceas şi **s**-a supărat. Poţi mâhni pe cineva şi cu milostenia ta, din cauza asta pe

toate trebuie să le facem tainic, cu înţelepciune.

Să ne gândim la toţi oamenii, asta înseamnă să iubim fără patimă. Să nu dăruim unuia mai mult decât altuia. Trebuie să vedem cât e de mare turta noastră, câţi suntem şi cum o tăiem. Asta înseamnă să biruim în noi iubirea pătimaşă – să ne dăruim în egală măsură tuturor oamenilor şi, când nu putem, să ne abţinem. Aşa creştem în timp şi ajungem să nu mai greşim prin încercarea noastră de a iubi.

De ce în cadrul relaţiilor dintre soţi se vorbeşte despre iubirea trupească şi iubirea duhovnicească? *De ce aşa-numita iubire trupească este considerată inferioară*? *Ce înseamnă fiecare fel de iubire*?

Iubirea trupească… e un fel de a spune. Iubirea este una, iubirea este atotcuprinzătoare. Iubirea este veşnică şi neschimbată. Tot ce se schimbă şi trece nu este din iubire. Aşa că să căutăm şi să creştem în noi valorile neschimbate, iubirea cea neclătinată. Iar celelalte vin şi trec. Pentru a iubi trupeşte nu trebuie să facem niciun efort, nu trebuie să învăţăm nimic, acestea ne stau în fire. Aşa face toată lumea. Dar să învăţăm dragostea adevărată. Să evităm certurile deşarte, să iertăm, să răbdăm şi aşa mai departe. În aceasta se arată iubirea cea adevărată, fie că este pentru Hristos, fie că este între părinţi şi copii sau între soţi. Dar celelalte nu necesită un efort din partea noastră, le facem din instinct. Aşa că să căutăm cele mai înalte.

Cum trebuie să se manifeste dragostea pentru copii? *Unde este echilibrul dintre pedeapsa pentru greşeală şi dragostea pe care trebuie copilul să o simtă*?

Când este dragoste, chiar şi pedeapsa nu împuţinează sentimentul dragostei. Altfel spus, ai voie să-ţi pedepseşti copilul doar în cazul în care îl iubeşti. Dar dacă nu-l iubeşti, nu-l pedepsi. „Dumnezeu, pe cel ce-l iubeşte, îl ceartă”, înţelegeţi? îl ceartă pentru că vrea să-l facă mai bun. Doar când iubeşti poţi să certi pe aproapele tău, nu doar pe copil. Ce drept ai tu să-l certi pe aproapele tău, ce-ai făcut tu pentru el? Dacă-l iubeşti, poţi să-i spui, că nicidecum nu se va supăra şi asta nu va împuţina

dragostea. Dar dacă nu-l iubeşti şi-l crezi un oarecare, ce drept ai tu să-l certi? Mai vin unii părinţi şi întreabă: „De ce l-ai bătut pe copilul meu? Tu l-ai făcut, tu l-ai crescut, tu ai plâns pentru el? Trebuia să-mi spui mie, că eu îl băteam, dacă a greşit”. Aşa şi noi. Ce drept ai tu să mustri pe omul din faţa ta? Ce-ai făcut tu pentru el? Nimic n-ai făcut pentru el. Dacă iubeşti, poţi să pedepseşti, pentru că atunci pedeapsa va fi un prilej de înmulţire a dragostei. Pedepseşti atunci când **s**-a împuţinat dragostea, pentru a o restabili.

Dacă Dumnezeu mă iartă în măsura în care iert, atunci ca să mă ierte nu trebuie neapărat să mă schimb? *Ajunge să iert la rândul meu*?

Da, dacă ierţi, Dumnezeu te iartă. În *Patericul Egiptean* se povesteşte o întâmplare. A murit un frate care era cunoscut ca fiind foarte nepăsător. Se mai îmbăta, glumea, nu-şi făcea pravila. Şi iată că **s**-a apropiat ziua să moară. Fratele era bucuros, liniştit, fericit. **S**-au apropiat Bătrânii, care ştiau ce înseamnă o astfel de moarte, pentru că omul păcătos înaintea morţii este panicat, este speriat… şi l-au întrebat: „Frate, ce eşti aşa bucuros, ce eşti aşa vesel? Mergi la Dumnezeu la judecată şi noi te ştim că nu prea te-ai îngrijit de rânduiala călugărească… ce pricini ai să te bucuri?” Fratele a zis: „E, Părinţilor, eu toată viaţa mea una am păzit, pentru că **s**-a zis: nu judecaţi şi nu veţi fi judecaţi; şi acum aştept să mă duc la Dumnezeul meu ca să facă ceea ce a zis, pentru că eu nu am judecat pe nimeni în viaţa mea”. Şi Părinţii au zis: „Bine a făcut fratele nostru şi drept este cuvântul lui”. Aşa că să facem şi noi la fel. Păi, dacă aşa a zis Mântuitorul, ce-o mai sucim? Dacă nu judecăm, avem nădejde de mântuire mai mult decât pentru oricare altă nevoinţă, pentru că El nu a zis: „Precum postiţi, aşa vi se va ierta; precum vă rugaţi, aşa vi se va ierta, ci precum iertaţi, aşa vi se va ierta”. Este virtutea care ne dă cea mai mare nădejde dintre toate, pentru că Hristos a revenit obsedant cu făgăduinţa că o va răsplăti cu iertare. Aşa că să îndrăznim, dacă am iertat, să îndrăznim să cerem de la Dumnezeu iertare. Dar inima

singură simte asta. Începe să simtă mila lui Dumnezeu, începe să simtă dragostea lui Dumnezeu. În măsura în care iartă, omul începe să-L vadă pe Dumnezeu milostiv, bun[5].

Dacă nu mă pot lăsa de anumite patimi, mai are rost să mă spovedesc?

Ştii cum sună asta? „Dacă tot m-am murdărit, mai are rost să mă spăl?" Sigur că să te spovedeşti! „De şapte ori dreptul va cădea, dar de fiecare dată se va ridica". Da' ce, mai ai şi altă posibilitate?

Când poţi să-ţi dai seama că iubeşti pe cineva cu adevărat, că ai găsit persoana potrivită ca să-ţi întemeiezi o familie?

Când îl ierţi pentru toate, toate beteşugurile lui găseşti că sunt suportabile.

Postul, unit cu rugăciunea, poate duce pe om mai repede la puterea de a ierta?

Ascultarea duce mai repede. Tăierea voii duce mai repede la puterea de a ierta. Postul şi rugăciunea sunt bune, dar postul mai mult pentru patimile trupeşti, pe când mânia, nemulţumirea, iritarea sunt patimi sufleteşti. Sfinţii Părinţi le împart în două categorii, la Sfântul Ioan Casian găsim asta, sunt patimile trupului: curvia, lenea, îmbuibarea... dar sunt şi patimi ale sufletului: mânia, mândria, zgârcenia... şi acestea au nevoie de căi diferite de vindecare. Aşa că ascultarea bate în toate metehnele sufleteşti, mai ales în mândrie, pe care dacă o zdruncinăm puţin şi o înlăturăm, iertăm după asta uşor.

Dumnezeu ne iartă, dar oare şi uită păcatele noastre, sau se răsfrâng asupra urmaşilor noştri?

Dumnezeu îndată iartă păcatele, că aşa **s-**a descoperit lui Moise „cel iubitor de oameni şi nepomenitor de rău". Dacă noi iertăm şi uităm păcatele aproapelui, şi

---

5 Nimeni nu poate ierta fără ca mai întîi să-şi schimbe omul lăuntric, fără să-şi înăbuşe egoismul şi răutatea din sine. Omul firesc nu iartă, el din instinct se apără şi se îndreptăţeşte, şi chiar atacă pentru a se păstra pe sine, ca un animal. Iertarea este cu putinţă doar în Duhul Sfînt, Care se agoniseşte printr-o lucrare neîncetată - chiar dacă nevăzută în afară este o însuşire a noii făpturi în Hristos.

Dumnezeu le uită şi le iartă pe ale noastre. Asupra urmaşilor? Nu, nu mai suntem în Vechiul Testament. Noi avem mucenici din părinţi păgâni, noi avem mucenici martirizaţi de părinţii lor. Aşa, avem sfinţi cu părinţi ucigaşi. Avem episcopi sfinţi născuţi din curvie, din flori. Biserica noastră îngăduie celor născuţi din flori să ia preoţia, dacă au viaţa potrivită. Nu mai suntem în Legea Veche, aşa că să nu fim obsedaţi că am moştenit de la părinţii noştri păcate. Anumite înclinaţii, prin educaţie, le moştenim sau, mai bine zis, le deprindem de-a lungul copilăriei, trăind în anturajul părinţilor cu deprinderi proaste. Dar păcate nu moştenim. Nu trebuie să ne facem o preocupare din asta.

Cum te poţi vindeca de deznădejde?

E o cale foarte complexă procesul ăsta de ieşire din deznădejde. El cere smerenie şi cere credinţă. Din necredinţă deznădăjduim. Nu-L credem pe Dumnezeu, Care zice: „Pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară, cel ce cheamă numele Meu se va mântui, n-am venit pentru cei drepţi, ci pentru cei păcătoşi”. Nu-L credem. Dar când vine diavolul şi zice: „Nu te vei mântui, că ai făcut cutare şi cutare treabă! Dumnezeu nu te mai iubeşte!”, îndată-l credem.

Aşa că este nevoie de credinţă. Să primim iertarea lui Dumnezeu, pur şi simplu, în spovedanie. Ne-am spovedit neputinţa noastră. Care-i pricina deznădejdii noastre? Vreun păcat? Nu este niciun păcat care să biruiască iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Înseamnă că pricina este alta. Chiar dacă ai avea nu ştiu ce păcat, du-te şi te spovedeşte şi Dumnezeu te iartă. Iată că pricina nu mai este păcatul tău, pentru că ţi l-a iertat Dumnezeu în spovedanie. Oricum deznădăjduieşti. Înseamnă că nu păcatul este problema, problema este starea sufletului tău, puţina ta credinţă, mândria ta. Pentru că ţi se pare că iertarea ar trebui să fie dobândita prin anumite nevoinţe, prin**tr-**o viaţă curată, nu de către un om ca tine. Primeşte de la Dumnezeu ceea ce-ţi dă El, alipi**ndu-**te de duhovnic şi încercând să faci ceea ce-ţi spune.

De regulă, la deznădejde ajung oamenii care au făcut neascultare de duhovnicii lor. E regulă. Deznădejdea este plata pentru neascultare. Dumnezeu voieşte să te scuture şi să te readucă la realitate, să te readucă în Biserică. Aşa că, reintraţi în ascultarea lui Dumnezeu prin spovedanie şi încercaţi să păziţi canonaşul pe care vi-l dă duhovnicul. Şi mergeţi mai des la slujbele bisericeşti. Din deznădejde, din melancolie ieşim prin rugăciunea de obşte.

Dintotdeauna am simţit în mine parcă două firi: *una care iubeşte şi iartă şi alta care urăşte pe Dumnezeu*. *Cum să le împac*?

Ei, cealaltă este un drac, pentru că numai diavolul urăşte pe Dumnezeu. E glasul vrăjmaşului care ne ispiteşte, să nu dăm prea multă atenţie. Noi nu putem urî pe Dumnezeu, ce-a făcut El ca să-L urâm? A murit pentru noi, ne-a dăruit toată dragostea Lui… Nu, omul nu poate urî pe Dumnezeu. Nu găsim nicio pricină pentru care să-L urâm. Aşa că toate gândurile astea vin de la vrăjmaşul, sunt gânduri de hulă pe care ni le insuflă duhurile necurate. Nu le-a trageţi atenţia. Nu faceţi din asta o preocupare şi o obsesie şi o să scăpaţi de ele. Când ne vin astfel de gânduri, să cântăm: „Domnul este întărirea mea şi scăparea mea şi izbăvitorul meu”.

Ce să facem cu persoanele care se supără repede?

Nu le mai supăraţi. Este mare lucru să te fereşti să faci faptele care ştii că-l supără pe aproapele tău. Şi-acum, în încheiere, să vă povestesc o întâmplare cu Părintele Selafiil, ca să vedeţi cât de atenţi pot fi oamenii lui Dumnezeu în a nu răni cugetul aproapelui. Eram la Noul Neamţ şi nu mai aveam cărţi, pentru că le lăsasem pe unde fusesem, şi am rugat un prieten din România să-mi aducă nişte cărţi, ca să am să citesc la chilie. Au dat zvon pe la edituri şi mi-au adus o maşină de cărţi. M-am dus la chilie la Părintele şi i-am zis că am primit multe cărţi cu Sfinţii Părinţi din România. Părintele nu mai vedea de 23 de ani, dar era atât de însetat de învăţăturile Sfinţilor, la cei 97 de ani ai lui, de parcă era la început. Şi a vrut să vadă el ce fel de cărţi din Sfinţii Părinţi am primit, să pună el mâna pe

ele, pentru că nu mai vedea, şi să-i spun despre fiecare ce fel de carte este. A cerut să fie ridicat la marginea patului, pentru că nu mai putea să se întoarcă singur în pat, era bolnav şi cerea să fie luat în braţe când se punea la rugăciune sau primea oaspeţi.

Acum stătea la marginea patului şi aştepta să vadă ce fel de cărţi din Sfinţii Părinţi avem noi. Am tras maşina. Dar Părintele se opreşte şi zice: „Măi, da s-o-nserat afară?" Zic: „Nu, Părinte, încă nu". „Ei – zice Părintele –, hai mai bine să mai aşteptăm oleacă să se-nsereze. Că dacă aducem amu cărţile poate să vadă vreun frate şi să se mâhnească, să zică: uite câte cărţi au aiştia!" Atât de atent era Părintele, ca nu cumva, fratele, văzând, să vrea şi el din cărţile alea şi să se mâhnească. Şi-am aşteptat să se însereze, ca nu cumva să atingem cugetul cuiva şi să-l băgăm în ispită.

Ce să mai vorbim despre supărăcioşi... Sigur că trebuie să ne ferim şi să nu dăm nimănui prilej de supărare. Asta înseamnă a nu sminti pe cel slab. Dacă nu-i place o treabă, n-o face, evit-o. Asta înseamnă dragostea. Nu „tot smintitul se *sminteşte*". Sigur că nu *putem* să le intrăm tuturor în voie, dar pe cât se poate, să avem această delicateţe şi atenţie.

Aşa că, Dumnezeu să ne ajute să vedem viaţa duhovnicească în esenţa ei şi s-o lucrăm după puteri spre bucuria aproapelui nostru şi a noastră şi spre slava lui Dumnezeu, Care a binevoit să ne descopere nouă taina dragostei, taina veacului viitor. Pentru că veacul viitor este un veac al iubirii neclintite şi veşnice. Pentru aceasta ne ostenim, pentru aceasta ne îndurerăm, pentru aceasta suspinăm, căci nimic altceva nu merită efortul în afara dragostei.

Despre prietenie şi sinceritate[6]

Tema prieteniei este una comună pentru toată lumea. Toţi avem mai mulţi sau mai puţini prieteni, mai buni sau

6 Conferinţa cu acelaşi titlu a fost rostită pe 11 decembrie 2005, în Sala Albastră din Craiova. Textul de faţă nu reproduce cuvîntarea rostită, ci a fost scris în prealabil.

mai răi. Ne plac prietenii buni şi urâm prietenii răi, care ne trădează. Pe lângă prietenii actuali, fiecare are şi nişte „foşti prieteni” şi are, desigur, şi nişte motive pentru care anumiţi prieteni din trecut nu-i mai sunt prieteni. Se schimbă vârstă, se schimbă concepţiile, aflăm unii despre alţii lucruri care, până la urmă, afectează relaţiile dintre noi.

Ce face ca o prietenie să fie durabilă şi care sunt motivele pentru care o prietenie poate lua sfârşit? O prietenie care poate fi întreruptă mai poate fi numită prietenie?

De obicei, oamenii spun în îndreptăţirea lor: „Cutare nu-mi mai este prieten, pentru că m-a trădat, a fost nesincer cu mine”. Oamenii suportă foarte greu lipsa de sinceritate. Un prieten trebuie să ni se încredinţeze în întregime, nu doar cu inima, ci, dacă se poate, cu tot cu gândurile sale. Vrem să fim stăpâni peste prietenii noştri.

Lumea modernă discută foarte mult despre prietenie. Cuvântul prieten este folosit cu cele mai diverse ocazii, începând de la „prietenii muzicii”, „prietenii cărţii”, până la reclamele la bere, cafea sau ţigări în care se speculează pe tema prieteniei. Prototipul prieteniei de azi ne prezintă o relaţie simplistă şi şablonată. Prietenii ascultă acelaşi fel de muzică, beau acelaşi suc sau aceeaşi bere, poartă un anume tip de haine. Desigur, formula permite nuanţări, dar, la modul brutal, prietenia se leagă în jurul unor astfel de lucruri, promovate de scopurile mici ale economiei de piaţă, o prietenie ce se leagă în urma unor interese şi scopuri comune. Un adolescent care ascultă rock şi face parte din**tr-**o „gaşcă” nu trebuie să meargă **într-**o discotecă, pentru că-şi trădează grupul, îşi trădează prietenii. Cu alte cuvinte, în mentalitatea tânărului modern, a fi prieten cu cineva presupune şi o relaţie exclusivistă faţă de ceilalţi.

Am socotit că este de mare actualitate şi necesitate discuţia despre prietenie purtată nu oricum, ci cu tinerii credincioşi, cu cei care voiesc să aibă o prietenie în Hristos, o relaţie frumoasă cu toată lumea. Apostolul Pavel

ne spune: „Pe cât se poate, trăiţi în bună pace cu toată lumea”. Desigur, ar spune cineva, dar a trăi în bună pace cu cineva încă nu înseamnă a avea o prietenie. Dar de ce nu? Oare este puţin lucru a trăi cu cineva în pace, oare este prietenia ceva mai mult decât pacea şi, dacă da, ce ar putea fi acel ceva mai mult? Spun asta, pentru că vin oamenii la spovedanie şi vezi cât de greu le este să-şi păstreze pacea nu doar cu toată lumea, ci cu părinţii şi fraţii lor trupeşti cu care locuiesc în aceeaşi casă şi mănâncă la aceeaşi masă. Dar asta se întâmplă pentru că şi noi cădem pradă clişeelor moderne despre prietenie şi nu încercăm o prietenie adevărată, o prietenie care nu cere, ci oferă, o prietenie pe care ne-a adus-o Hristos şi pe care au cultivat-o şi ne-au transmis-o Sfinţii Părinţi ai Bisericii noastre.

Mai întâi, trebuie să luptăm cu puseurile exclusiviste pe care le avem în noi. Prietenia nu este relaţia privilegiată, deosebită pe care o avem cu cineva în comparaţie cu alţi oameni. Prietenia este o stare de spirit, o treaptă şi o măsură duhovnicească. Iubesc pe cineva nu pentru că el este mai bun decât alţii, ci pentru că văd în el virtuţile care îmi descoperă mai desluşit chipul lui Dumnezeu pe care eu II iubesc. Prietenia nu trebuie să fie rezultatul unei selecţii, adică nu dobândim un prieten excluzând neprietenii, pentru că aceasta este judecată omenească şi nu este lipsită de riscuri.

Hristos ne-a numit prieteni şi fraţi nu pentru că noi am fi dat dovadă de vreo vrednicie specială, ci pentru că inima Lui dumnezeiască este plină de iubire. „Iată – se spunea despre Hristos –, prietenul vameşilor şi al păcătoşilor!” Şi El însuşi a zis: „N-am venit pentru cei drepţi, ci pentru cei păcătoşi; nu cei sănătoşi au nevoie de Doctor, ci cei bolnavi”. Să mai spunem că Hristos l-a numit prieten până şi pe Iuda, şi nu oricând, ci chiar în momentul când îi dădea sărutarea mincinoasă, sărutarea trădării în Grădina Ghetsimani: „Prietene, cu sărutare vinzi tu pe Fiul Omului?”

La ava Ahila egipteanul au venit odată doi bătrâni şi

i-au cerut să le dea ceva ca amintire, dar Părintele le-a zis că n-are timp de ei. În aceeaşi zi a venit şi un frate, care avea nume rău, şi auzind Părintele, îndată a ieşit şi, glumind cu el, a împletit o funie şi i-a dat-o fratelui de blagoslovenie. Atunci bătrânii care veniseră întâi, luându-l deoparte, l-au întrebat: „De ce, Părinte, nouă nu ne-ai dat nimic, dar acestuia, care are nume rău, i-ai împletit funie şi l-ai binecuvântat?” Părintele le-a răspuns: „Nu v-am dat vouă, fiindcă ştiam că nu vă supăraţi, dar acestui frate nu puteam să nu-i dau, căci altfel s-ar fi mâhnit şi ar fi zis: iată, Părintele, din cauza păcatelor mele, nu vrea să mă binecuvânteze; şi n-am voit să creadă că-l judec întru ceva”.

Aşadar prietenia este o stare şi o măsură duhovnicească, este capacitatea omului de a privi lumea cu ochii lui Hristos. De aceea, unul din Părinţii egipteni spunea: „Cel ce nu primeşte pe oricine ca pe fratele său, ci face deosebire între oameni, acela nu este desăvârşit”.

Desigur, nu suntem obligaţi să răbdăm tovărăşia unor oameni stricaţi, cu obiceiuri rele, care ne abat de la calea noastră, după cum şi Apostolul Pavel ne avertizează: „Tovărăşiile rele strică obiceiurile bune”. Este de preferat să ne înconjurăm de oameni virtuoşi, pentru a deveni ca ei, ştiind că, precum zice Prorocul David, „cu cel cuvios cuvios vei fi şi cu cel îndărătnic te vei îndărătnici”, însă această înstrăinare, atunci când se face, nu trebuie să se facă cu orgoliu, nesocotind şi judecând pe alţii, ci cu atitudinea omului care nu poate duce o sarcină. Evit anumiţi oameni nu pentru că ei sunt mai răi ca mine, ci pentru că eu nu sunt destul de bun pentru a putea avea folos de pe urma convieţuirii cu ei. Cu alte cuvinte, să trăim ca şi cum oamenii răi nu ar exista, fără să-i judecăm.

Sfântul Vasile cel Mare, în regulile sale monahale, condamna orice prietenie care ne face să punem pe cineva **într-**o stare privilegiată faţă de alţi oameni, considerând că aceasta nu poate fi decât o lucrare a sângelui care demonstrează lipsa de iubire adevărată. Pentru Sfântul

Vasile este de preferat ca începătorul să nu-şi facă

prieteni, adică să nu-şi arate afecţiunea pe care o are faţă de cineva, dacă prin ataşarea sa de anumite persoane ajunge să le nesocotească pe altele, fapt care se întâmplă de multe ori. În concepţia acestui mare sfânt şi dascăl al Bisericii, lucrarea principală a monahului, şi a oricărui creştin, este aceea de a ajunge să iubească pe toţi oamenii la fel, fără să facă deosebire între ei, căci în aceasta se arată şi adâncimea smereniei, şi înălţimea dragostei. Iar aceasta nu face decât să pună **într-**o lumină mai desluşită cuvintele Mântuitorului: „Dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc pe voi şi dacă faceţi bine celor ce vă fac vouă bine, ce răsplată veţi avea? Oare nu fac aşa şi păgânii? Dar dacă iubiţi pe cei ce vă urăsc pe voi, întru aceasta arătaţi că sunteţi fii ai lui Dumnezeu, Care răsare soarele şi aduce ploaia atât peste cei buni, cât şi peste cei răi”.

Sigur că aceasta este o stare superioară, avansată, un ideal la care nu se ajunge prea uşor. Suntem obişnuiţi să vorbim despre lucruri mai accesibile, mai comode, care nu ne creează disconfortul de a ne simţi călcători ai poruncilor lui Hristos. Cu toate acestea, porunca iubirii vrăjmaşilor este o poruncă, un imperativ care traversează întreg Noul Testament, întreaga Evanghelie. Dumnezeu **S-**a întrupat, a pătimit de la oamenii răi, a murit şi a înviat. Aşadar, de vreme ce Hristos a înviat, de vreme ce răul nu mai este atotputernic, nu mai putem lua în seamă răutatea oamenilor, nu ne mai putem coborî până la slăbiciunea de a considera răul ca fiind ceva. Iubirea vrăjmaşilor nu este altceva decât mărturisirea credinţei în învierea lui Hristos, în biruinţa binelui asupra răului. Iată de ce nimeni din cei care nu depăşesc ura din ei nu va intra în împărăţia cerurilor, nu va putea avea parte cu Hristos.

Aşadar, de la bun început trebuie să reţinem că o prietenie nu se alimentează atât din virtuţile şi bunătatea celui pe care ni-l dorim prieten, cât din lucrarea noastră lăuntrică. Niciodată prietenia nu se strică începând de la cel mai virtuos, ci de la cel mai slab, pentru că acesta găseşte tot felul de pricini, de nemulţumiri şi provoacă ruptura prin însuşi zbuciumul minţii sale chinuite de

patimi. Omul virtuos rabdă să conviețuiască şi să facă ascultare de cei mai răzvrătiţi şi mai nesuferiţi oameni, aşa cum vedem din cazul lui Lot, de exemplu, care a trăit o mulţime de ani în Sodoma, sau ai dreptului Iosif, care a trăit atâţia ani sub ascultarea Faraonului, bine plăcând aceluia. Pe când un om slab cu sufletul şi neiubitor de virtute nu rabdă să conviețuiască nici cu sfinţii, ca să nu mai vorbim de Iuda, care I-a găsit neajunsuri şi L-a crezut vrednic de a fi nesocotit chiar şi pe Hristos. De aceea, ava Iosif egipteanul, al cărui cuvânt despre prietenie este adus de către Sfântul Ioan Casian în *Convorbirile* sale *duhovniceşti*, zice că o prietenie poate avea trăinicie numai dacă se leagă între persoane cu aceleaşi aspiraţii şi de aceeaşi măsură duhovnicească, altminteri relaţia dintre ei este periclitată de neajunsurile celui mai slab, care găseşte întotdeauna pricini de tulburare şi de nemulţumire. Prin urmare, dacă o prietenie se strică, se strică de fiecare dată numai şi numai din cauza slăbiciunii şi a neputinţei noastre, căci dacă am avea o statură şi o atitudine duhovnicească, am şti să iertăm şi să o luăm de fiecare dată de la capăt.

Un alt lucru vrednic de ţinut minte este acela că în puterea noastră stă să oferim prietenia, dar niciodată să o cerem de la alţii. Zic asta pentru că, de regulă, ajungem să ne considerăm prietenii ca pe o proprietate şi un bun al nostru. De exemplu, un prieten nu trebuie să întreţină relaţii cu cineva cu care tocmai ne-am certat, pentru că aceasta se interpretează ca o trădare. Cerem socoteală prietenului pentru anumite gesturi sau cuvinte, invocând motive de genul: „Vreau să clarificăm relaţia dintre noi”, sau „între prieteni nu trebuie să existe secrete” şi aşa mai departe. Cu alte cuvinte, facem contracte de prietenie care presupun libertăţi şi restricţii potrivit cu firea şi educaţia pe care o avem. Astfel de prietenii se strică de îndată ce „regulile”, convenţiile sau aşa-zisele „principii” sunt încălcate. În acest fel şi traficanţii de droguri, şi tâlharii leagă prietenii. Totuşi înţelegem că prietenia este ceva mai mult.

Prietenia este deschiderea sufletească pe care o avem către toată lumea, izvorâtă din dragostea poruncită de Hristos. În acest sens, creştinul este prieten cu toţi şi cu nimeni. Cu toţi, pentru că nu poate să nesocotească pe cineva, şi cu nimeni, pentru că nu poate să prefere pe cineva. Sfântul Arsenie cel Mare spunea: „Iubeşte pe toţi şi fugi de toţi!” Această vedere este cu putinţă la cei care au toată puterea sufletului îndreptată spre Hristos şi judecă pe toţi şi toate prin prisma lui Hristos, pentru care orice om este plinătatea umanităţii şi trebuie privit, după cum îndeamnă şi Apostolul Pavel, „ca cel pentru care a murit Hristos”.

Atunci când suntem ispitiţi să judecăm pe cineva, să-l dispreţuim, trebuie să ne amintim cine este cel din faţa noastră. Şi cine este? Este „sluga Altuia”, zice Apostolul Pavel, pentru care **s-**a plătit cu preţul sângelui lui Hristos. Aşadar, când dispreţuim pe cineva, să ne întrebăm care este părerea lui Hristos despre acest om. Hristos **şi-**a vărsat sângele pentru el, dar ce am făcut eu pentru acest om căruia îi pretind să-mi fie fidel, să nu mă vorbească de rău şi aşa mai departe? Ce am făcut eu pentru el? I-am dat bani, l-am ajutat la nevoie, i-am luat apărarea? Oare acestea sunt lucruri în schimbul cărora pot pretinde devotamentul cuiva? Oare înseamnă acestea ceva pe lângă sângele lui Hristos? Şi oare noi, care îl trădăm în tot ceasul pe Mântuitorul lumii, putem cere socoteală celor ce greşesc faţă de noi? Dacă ne aducem aminte la timp de aceste lucruri, nu putem păstra supărarea prea multă vreme.

Sfinţii se purtau cu toţi oamenii la fel. Despre Pimen cel Mare se spune că nu a deschis uşa propriei mame şi nu a mijlocit pentru fiul surorii sale atunci când acela a fost acuzat pe nedrept. Sfinţii nu făceau discriminări de niciun fel şi se fereau să-şi arate simpatiile, pentru a nu sminti pe cei slabi. Se spune despre Arsenie cel Mare că, venind la el soli din partea avei Teofil, arhiepiscopul, şi **întrebându-**l dacă îl poate primi, Cuviosul a răspuns: „Ziceţi-i că dacă deschid lui Teofil, va trebui să deschid la toată lumea şi

dacă deschid la toată lumea, va trebui să plec din aceste locuri. Aşa că, să socotească singur dacă să vină sau nu”. Şi ava Teofil a hotărât să nu mai meargă la sfânt, dacă vizita sa îl va alunga din localitate. Iată că sfinţii puneau pe arhiepiscop pe acelaşi loc cu oricare alt om, socotind că faţă de toţi suntem datori cu aceeaşi dragoste şi că nu putem face deosebiri.

Sigur că aceasta nu contrazice situaţiile în care sfinţii aveau ucenici sau prieteni de nevoinţe iubiţi. Dar aceasta nu înseamnă că îi preferau pe aceştia altora, ci că vedeau în ei virtuţile dumnezeieşti. Sfinţii iubesc oamenii nu pentru frumuseţea lor, nici pentru bogăţie, nici pentru agerimea minţii, nici pentru vreun alt dar firesc, ci pentru virtuţile duhovniceşti, pentru că în acestea se vede chipul lui Dumnezeu, iar sfinţii iubesc tot ceea ce le aduce aminte de Dumnezeu şi-i îndreaptă către Dânsul. Că anume aşa stau lucrurile vedem şi din atitudinea Mântuitorului însuşi, Care lăuda pe ucenici atunci când făceau fapte bune, dar îi mustra atunci când acţionau porniţi din imboldurile sângelui. Aşa l-a lăudat pe Petru pentru mărturisirea lui, dar l-a mustrat, comparându-l cu diavolul, atunci când Petru a încercat să-L oprească de a merge la patimă. La fel şi pe evanghelistul Ioan, ucenicul iubit, Hristos l-a mustrat pentru râvna nepotrivită cu care acesta a vrut să ceară foc din cer pentru a pedepsi pe locuitorii Samariei pentru faptul că I-au refuzat Mântuitorului intrarea în cetate. Atunci Hristos i-a zis: „Oare aţi uitat ai cărui Duh sunteţi fii?” Aşadar toată prietenia şi toată unirea preferenţială a sfinţilor se face în Hristos, se datorează lui Hristos şi se îndreaptă către Hristos ca un dor firesc după desăvârşire.

Oamenii mai puţin desăvârşiţi leagă prietenii doar pe baza intereselor şi a căutărilor comune, îi unesc mai puţin adâncimile duhovniceşti. Desigur, există astfel de interese şi căutări comune şi în nevoinţa creştină. De exemplu, unii consideră ca nevoinţă principală şi mai folositoare postul, alţii propovăduirea cuvântului, alţii liniştirea şi retragerea, alţii slujirea bolnavilor, şi se alipesc grupurilor sau duhovnicilor care recomandă o cale sau alta. Deşi aceasta

pare o relaţie duhovnicească, totuşi ea este întotdeauna unilateral orientată şi, chiar dacă nu ajunge să dezbine membrii grupului, întotdeauna îi separă pe aceştia de restul credincioşilor. Orice virtute nu este decât o parte din ceea ce trebuie îndeplinit şi deci insuficientă pentru a acoperi lucrarea lui Hristos, care este o lucrare de îndumnezeire prin dragoste. Prin urmare, chiar şi cei care se unesc în privinţa cultivării anumitor virtuţi, cum ar fi postul, sau tăcerea, sau milostenia, de multe ori se despart, pentru că nu pun înainte de toate lucrarea dragostei şi a smereniei. Pentru că, aşa cum spune Sfântul Ioan

Casian, dacă cei cu totul trupeşti strică prieteniile din cauza averilor şi a invidiei, cei mai duhovniceşti se pot certa din cauza înţelesurilor diferite pe care le au despre anumite versete din Scripturi. Aşadar, doar prietenia izvorâtă din dragostea dumnezeiască petrece neclintită de răbufnirile egoismului din noi.

Această atitudine senină faţă de toţi oamenii este rodul unei îndelungate lucrări lăuntrice, care se dobândeşte prin tăierea voii şi prin dezlipirea de cele pământeşti şi trecătoare. Toate neînţelegerile apar din cauză că, la un moment dat, cineva crede că părerea sau alegerea lui este mai îndreptăţită decât a celuilalt. Virtutea ascultării creştine, cultivată până la culmile ei în monahismul ortodox, are ca scop această golire de egoismul demonic, pentru a deschide mintea şi inima către nevoia şi dorinţa aproapelui. De aceea, şi Apostolul Pavel, voind să dea un dreptar de convieţuire fericită, sfătuieşte ca fiecare „să nu caute ale sale, ci ale aproapelui”. În această dăruire se descoperă taina iubirii şi în acest sens a zis Hristos că mai fericit este a da decât a primi. Cel care se dăruieşte pe sine aproapelui său prin tăierea voii primeşte în schimb pe aproapele său şi binecuvântarea lui Dumnezeu, după cum Avraam, care a fost gata să-şi jertfească fiul, a primit înapoi şi fiul, şi binecuvântarea. Dragostea cere întotdeauna această jertfă.

În Pustia Egiptului se nevoiau doi călugări, care

vreme de 20 de ani nu **s-**au certat niciodată, pentru că în toate ascultau unul de celălalt. Odată, unul dintre ei a zis: „Frate, hai să ne certăm şi noi măcar o dată, aşa cum se ceartă toată lumea”. „Dar cum?” **–** a întrebat celălalt. „Uite, punem o cărămidă în mijloc şi eu zic că e a mea, iar tu să zici că e a ta”. „Bine” **–** a zis fratele. Şi au început să mute cărămida de la unul la altul. Dar de îndată ce al doilea a zis: „E a mea!”, primul a zis: „Bine, dacă e a ta, ia**-**o”. Şi aşa n**-**au mai reuşit cei doi fraţi să se certe.

Cel care este atent să nu**-**şi împlinească voia, ci să caute la necesităţile, durerile şi bucuriile aproapelui, ajunge la smerenie. Smerenia nu se vede pe sine şi nu judecă faptele celorlalţi, ceea ce este izvorul liniştii şi al păcii fericite. Părinţii egipteni aveau convingerea că, până nu rămâne omul singur cu Dumnezeu **–** adică să nu se mai intereseze de faptele celorlalţi **–**, nu poate avea linişte.

Omul smerit nu dă sfaturi cu superioritate şi nu face observaţii usturătoare, care sunt cea dintâi pricină a stricării relaţiilor dintre oameni. Sfinţii Părinţi ne recomandă să dăm sfaturi şi să ne expunem părerea faţă de anumite lucruri numai în cazul în care suntem întrebaţi. Aşa ne spune şi înţeleptul Solomon: „Cel ce răspunde la vorbă înainte de a o fi ascultat este nebun şi încurcat la minte” (Pilde 18, 13). Trebuie să ştim cui şi ce fel de cuvânt spunem, ca nu cumva, voind să facem bine, să ne complicăm viaţa. „Ceartă**-**l, adică povăţuieşte**-**l pe cel înţelept, şi mai înţelept va fi **–** zice acelaşi Solomon dar nu**-**l certa pe cel nebun, ca să nu ţi**-**l faci duşman”. Aceste reguli simple cu privire la ce şi când vorbim sunt chezăşia unei relaţii paşnice şi durabile între oameni, altminteri un cuvânt spus nelalocul lui poate strica prietenii îndelungate. Înţeleptul Sirah spunea că e mai rău să cadă cineva de pe vârful limbii sale decât de la o mare înălţime. În acest sens, uneori trebuie să evităm să zicem lucrurile care ştim că nu plac aproapelui nostru sau care ar putea să**-**l rănească, chiar şi cu preţul de a fi nesinceri.

Odată a venit la mine o doamnă şi mi **s-**a plâns că soţul vrea să divorţeze de ea. Am întrebat**-**o de ce şi mi**-**a

zis că i-a mărturisit că s-a îndrăgostit de patronul ei musulman. „Dar ai avut ceva cu el?” – am întrebat-o. „Nu – zice Doamne fereşte, eu nu mi-am înşelat niciodată soţul şi nici nu am cunoscut alt bărbat. A fost doar aşa, la mine în gând, dar acum nici asta nu mai este”. „Şi atunci de ce trebuia să-i spui asta soţului – am întrebat-o –, n-ai putut s-o spui duhovnicului şi să te rogi până îţi trecea?” „Am spus-o şi duhovnicului, dar m-am gândit că trebuie să fiu sinceră cu soţul meu”.

Am dat doar un exemplu când sinceritatea nechibzuită poate strica o prietenie. Nu putem fi sinceri întotdeauna tocmai pentru că suntem pătimaşi, suntem ispitiţi şi de diavol. Atunci când ne mâniem, de exemplu, suntem foarte sinceri, credem toate cuvintele urâte pe care le spunem. Suntem sinceri şi când suntem geloşi, invidioşi, nemulţumiţi şi aşa mai departe. Dar toate cuvintele pe care le rostim în astfel de stări nu ne reprezintă, deşi sunt sincere, ci sunt manifestări ale patimii sau ale duhului necurat de care suntem ispitiţi. Astfel de ieşiri, de „sinceităţi” trebuie evitate pentru a păstra o relaţie normală cu oamenii din jurul nostru. Aceasta înseamnă a ne nevoi pentru dragoste.

Pe de altă parte, nu este om fără de greşeală şi de aceea, aşa cum dorim să fim noi înşine iertaţi, să iertăm şi noi pe alţii. Oamenii sunt diferiţi, diferite sunt caracterele, educaţia, vârstă, starea sănătăţii şi preferinţele lor. De acestea toate trebuie să ţinem cont în relaţiile noastre cu oamenii.

A-ţi cere iertare sau a ierta la timp este o artă şi expresia mărinimiei şi a experienţei de viaţă. Ceea ce nu pot păstra oamenii din cauza iuţelii sau a ambiţiilor personale se poate repara prin iertare, prin înţelegerea profundă a simplei realităţi că toţi suntem trecători pe pământ, că vine o clipă când vom pleca din această viaţă şi toate gândurile şi aspiraţiile noastre nu vor mai fi. Vom merge înaintea Marelui Judecător, unde vom da seama de orice cuvânt deşert, de orice supărare deşartă care ar fi putut fi anulată printr-o simplă întoarcere de gând. Cel

care îşi duce gândul către sfârşitul său şi către deşertăciunea căutărilor şi a ambiţiilor omeneşti rabdă uşor orice supărare, nu judecă şi din această cauză este un om „uşor de purtat”, un om plăcut. Astfel de oameni sunt şi nu sunt prieteni cu toată lumea, pentru că nu-şi mai aparţin, ci au devenit un bun comun al tuturor, ca şi Dumnezeu, ca şi dragostea.

Despre blândeţe şi asprime

Învăţaţi de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima, şi veţi afla odihnă sufletelor voastre”, a zis Hristos. Acest îndemn trebuie înţeles alături de alte îndemnuri şi porunci date de Mântuitorul lumii: „Iubiţi-vă unii pe alţii, iertaţi şi vi se va ierta, cunoaşteţi adevărul şi adevărul vă va face liberi”. De felul în care înţelegem aceste cuvinte depinde mântuirea noastră.

Că înţelesul poruncilor poate fi denaturat, a zis-o Hristos atunci când le-a reproşat cărturarilor: „Vă rătăciţi, neştiind Scripturile”. Cunoaşterea Scripturilor nu înseamnă doar citirea lor, căci cărturarii le citeau, ci pătrunderea adevăratului sens cuprins în ele. Din acest motiv Biserica Ortodoxă cunoaşte cea mai bogată tradiţie în tâlcuirea Sfintei Scripturi. Îndeobşte, tot ce a rămas scris, nu doar lucrările cu caracter exegetic, catehetic sau polemic, ci şi toată imnografia, rugăciunile şi slujbele noastre reprezintă tâlcuiri uimitoare ale Scripturii Vechiului şi Noului Legământ în Duhul lui Hristos.

Întreg protestantismul cu mândra lui lozincă *sola Scriptura* nu a dat lumii nicio lucrare de referinţă în domeniul tâlcuirii Sfintei Scripturi. Şi asta nu doar din pricina înţelesului deviat pe care îl au despre Biserică, dar şi pentru că tradiţia exegetică a primului mileniu creştin nu a mai lăsat loc pentru descoperiri originale în acest sens. Dimpotrivă, în ultimele decenii, odată cu traducerea în limbile de mare circulaţie a scrierilor Sfinţilor Ioan Gură de Aur, Vasile cel Mare, Grigorie de Nyssa şi alţi dascăli ai Ortodoxiei, protestantismul şi-a schimbat doctrina în multe puncte esenţiale, iar pastorii şi predicatorii vorbesc din ce în ce mai des în citate din scrierile Sfinţilor Părinţi.

Având, aşadar, o tradiţie atât de bogată în tâlcuirea Sfintei Scripturi, ar fi nepotrivit ca noi, ortodocşii, să avem înţelesuri greşite despre poruncile şi îndemnurile ce se conţin în ele. Acest pericol este de la sine înţeles atunci când Biserica, în diferite epoci istorice, a suferit atacuri nemiloase nu doar asupra părţii ei văzute, prin distrugerea sfintelor locaşuri şi prădarea lor, ci poate mai ales prin încercările de sucire a înţelesurilor ei fundamentale impuse de ideologiile politice şi culturale.

De această dată mi-am propus să discutăm înţelesul cuvintelor „blând" şi „smerit" în contextul toleranţei şi corectitudinii politice promovate de lumea nouă în care am păşit. Reprezintă oare blândeţea şi smerenia creştină o manifestare a toleranţei în sensul ei nou şi un temei al corectitudinii politice? Sau, altfel zis, reprezintă oare corectitudinea politică şi toleranţa de tip globalist o formă a blândeţii sau smereniei în sens creştin? Răspunsul la această întrebare se conţine chiar în exemplul lui Hristos.

Din cuvintele „învăţaţi de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima" trebuie să înţelegem că Hristos este măsura blândeţii şi a smereniei spre care suntem chemaţi să tindem. De asemenea înţelegem că blândeţea şi smerenia nu exprimă un anumit tip de comportament exterior, ci sunt o stare a inimii. Din acest motiv nu trebuie să confundăm supunerea de rob, caracteristică omului constrâns de legi sau circumstanţe, cum ar fi pierderea locului de muncă sau a imaginii sociale, şi starea omului liber, care este blând şi smerit în virtutea desăvârşirii sale lăuntrice. Doar astfel trebuie să înţelegem îndârjirea Sfinţilor Mucenici de a *înfrunta* neadevărul cu preţul vieţii, rămânând totodată smeriţi şi blânzi, asemenea lui Hristos.

Cel puţin o întâmplare din viaţa lui – Hristos este greu de comentat prin prisma toleranţei şi corectitudinii moderne. Cel care este blândeţea însăşi intră în templu cu un bici în mână, răstoarnă tarabele şi îi loveşte pe cei care făceau comerţ acolo. Protestanţii au văzut în aceasta un argument împotriva vinderii lumânărilor în biserici şi împotriva bogăţiei preoţilor. Poate fi acesta un motiv

suficient pentru explicarea unei reacţii atât de radicale din partea lui Hristos? Oare creşterea şi vinderea porcilor, interzise iudeilor, nu puteau fi şi ele tratate cu o biciuire? Sau vinderea porumbeilor era cel mai mare păcat săvârşit de slujitorii templului? Sigur că nu! însuşi Hristos îi ceartă pe preoţi şi farisei că fac jurăminte false pe altar, iar lipsa de dragoste a slujitorilor templului se vede clar în parabola samarineanului milostiv.

Prin urmare nu cred că simplul fapt de a vinde în templu a fost condamnat de Hristos, ci scopul cu care se făcea această vindere. Iar biciuirea şi răsturnarea meselor exprimă un limbaj potrivit epocii, un limbaj propriu tuturor făpturilor, acela că pedeapsa era neapărat însoţită de gesturi exterioare, cum ar fi biciuirea sau lovirea cu beţe, pedepse practicate în Imperiul Roman, dar şi peste tot în lume, la acea vreme. A nu aplica acest tratament însemna a diminua gravitatea încălcării comise.

Aşadar, de ce a reacţionat Hristos atât de dur împotriva vânzătorilor din Templu? Răspunsul îl dă tot El: „Pentru că aţi făcut din Casa Tatălui Meu peşteră de tâlhari!” Este un lucru ştiut că tâlharii nu cumpără, iar dacă vând, vând lucruri furate, prada tâlhăriei lor. Or, vânzătorii din templu vindeau porumbei şi cele de trebuinţă la aducerea jertfelor, o afacere aparent cinstită. Nu cred că vreunul dintre ei fura porumbei pentru a-i vinde şi din acest motiv să fie numit tâlhar. Tâlhăria slujitorilor templului consta în altceva. Banii făcuţi la templu erau folosiţi nu în scopul slujirii Domnului, ci întru agonisirea bogăţiei şi influenţei politice. Cu aceşti bani **s-**a săvârşit. cea mai mare tâlhărie, uciderea lui Hristos. Şi cred că atunci când Hristos a zis: „aţi făcut din Casa Tatălui Meu peşteră de tâlhari”, de fapt a prorocit cele legate de vinderea şi răstignirea Sa. Pentru că cei 30 de arginţi daţi lui Iuda au fost luaţi din vistieria templului, iar sinedrionul şi-a dat pe faţă alegerea atunci când, în locul lui Hristos, l-a preferat pe tâlharul Vara va cel mai cumplit tâlhar al vremii.

Contrazice oare reacţia lui Hristos în faţa

târgoveţilor din templu rugăciunea de pe cruce: „Părinte, iartă-le lor păcatul acesta, că nu ştiu ce fac!”? Sper ca prin exemplele de mai sus să fi convins că biciuirea din templu nu a vizat fapta comerţului, ci scopul cu care se făcea, acela de agonisire a banilor spre întărirea poziţiei politice a sinedrionului şi a comunităţii iudaice, în general. Această consolidare politică se făcea în detrimentul poruncilor lui Dumnezeu, aşa că banii făcuţi la templu au ajuns să servească drept plată pentru vinderea şi uciderea lui Hristos, Mesia Cel prorocit, şi a Cărui venire trebuia să o pregătească templul. Atât această faptă cumplită, cât şi cererea eliberării lui Varava în locui lui Hristos L-au făcut pe Mântuitorul să-i acuze pe conducătorii iudaici că au transformat templul în peşteră de tâlhari.

Atunci când Hristos îi biciuieşte pe iudei în templu, El îşi exprimă autoritatea dumnezeiască, demonstrând gravitatea faptei comise de iudei, gravitate ce constă în devierea scopului slujirii templului spre un scop total contrar, acela de vindere şi condamnare la moarte a lui Hristos. Iar când Hristos. Se roagă pe cruce pentru iertarea ucigaşilor Săi, El o face din umanitatea Sa, arătând-ne că nu se cuvine să ne răzbunăm. Aşadar avem de a face cu două judecăţi: cea Dumnezeiască şi cea omenească, cu privire la două subiecte diferite: cel al denaturării sensului templului, care trebuie văzut ca o reprezentare a iubirii şi judecăţii lui Dumnezeu pe pământ, şi cel al judecăţii personale faţă de semenii noştri, judecată care trebuie să se facă numai prin prisma iubirii hristice, după chipul rugăciunii de pe cruce.

Întrebarea care se ridică în faţa noastră este următoarea: poate cineva să lovească pe un semen al său cu biciul şi totodată să rămână blând şi smerit cu inima? Nu este nicio îndoială că Hristos chiar asta a făcut în templu.

În niciun caz însă nu am putea motiva gestul lui Hristos din punctul de vedere al toleranţei şi corectitudinii promovate de politica statelor moderne. În lumea contemporană, pentru fapta Sa, Hristos şi-ar fi atras

urmărirea penală sau cel puţin **S-**ar fi ales cu o amendă. În schimb, din punctul de vedere al politicienilor moderni, Hristos ar fi scăpat de orice vină dacă, de pildă, retrăgâ**ndu-**Se în Grădina Ghetsimani sau în alt loc ferit, **S-**ar fi rugat ca templul să ia foc sau ca toţi târgoveţii să moară de cancer.

Lumea modernă i**-**a iertat pe cei care au inventat şi folosit arma atomică şi biologică, după cum şi pe cei care infectează popoare întregi prin alimentele modificate genetic sau cele fabricate prin folosirea substanţelor toxice. Contemporanii noştri preferă o femeie care îşi ucide copilul în pântece unei mame care şi**-**a lovit copilul peste fund. Legile moderne favorizează şi întreţin această realitate, modificând însăşi concepţia morală şi juridică despre crimă, dar şi despre ceea ce înseamnă relaţiile interumane în complexitatea lor.

Fără îndoială, ne aflăm în faţa unei civilizaţii făurite ca o replică la civilizaţia creştină, nu altfel decât prin inversarea sau răstălmăcirea valorilor fundamentale ale creştinismului: dragostea, blândeţea, smerenia. O civilizaţie a „nonviolenţei” care practică scaunul electric, experimentează arma biologică, diversele vaccinuri sau alimente artificiale şi modificate genetic pe popoarele din lumea pe care o numesc „a treia”. În această nouă lume un părinte care**-**i dă o palmă la fund copilului său este un infractor, iar un tată care ucide un câine vagabond ce tocmai i**-**a sfâşiat copilul este pedepsit de lege. Ce să mai spunem de înţeleptul Solomon, de a cărui judecată se minuna tot Orientul, dar care, fără îndoială, ar fi fost lipsit de drepturile părinteşti de instanţele europene pentru sfaturile pe care le dădea părinţilor: „Cine cruţă toiagul, îşi urăşte copilul, iar cel care îl iubeşte îl ceartă la vreme” (Pildele lui Solomon 13, 24)!

În viziunea biblică aşa**-**numita toleranţă este mai degrabă asociată nepăsării, iar copilul nepedepsit devine ruşinea părinţilor. Dragostea şi grija nu pot fi manifestate în afara certării sau a pedepsei. Însuşi cuvântul pedeapsă, care în limba română a venit din greacă, înseamnă

pedagogie, educaţie.

Pedepsele aşa-zise „nonviolente”, impuse de pedagogia modernă, aduc frustrări şi complexe multiple în comparaţie cu tradiţionala palmă la fund. A izola copilul sau a-l pune cu faţa la perete este mult mai cumplit pentru personalitatea sa în formare decât o pedeapsă corporală, care însă nu-l face să se simtă exclus. Pedepsele psihologice vizează în special personalitatea copilului. Riscul unor astfel de pedepse este dublu. Primul este acela că copilul devine marcat de condiţia sa de exclus, şi aceasta se întâmplă în cazul copiilor sensibili. Al doilea pericol, care nu este mai mic, este acela că copilul îşi învinge conştiinţa şi nu mai consideră o ruşine excluderea sa, adică îşi trăieşte condiţia de pedeapsă ca pe o condiţie normală. Aceşti copii vor deveni acei adulţi care, mai mult decât orice, se tem să-şi piardă locul de muncă.

Eroarea principială a pedagogiei moderne este aceea că îl vede pe copil separat de părinte, adică propune o relaţie conflictuală dintru început, şi tot procesul educaţiei decurge doar prin prisma acestui conflict care este indus artificial.

Conflictul dintre părinţi şi copil, pe care atât de mult şi-l doreşte societatea contemporană, intervine abia în momentul în care copilul a fost infectat cu antivalori şi proaste deprinderi prin intermediul desenelor animate, al revistelor sau jocurilor electronice pentru copii. Statul totalitar încurajează acest tip de produse odată cu ideea că orice copil, pentru a-şi forma o personalitate complexă, trebuie lăsat să se dezvolte liber. În orice caz, societatea contemporană substituie părintele statului, văzând în părinţi simpli reproducători şi întreţinători ai copilului, deoarece părintelui i se inoculează la toate nivelele ideea că amestecul în viaţa personală a copilului este o impietate, un atac la personalitatea lui, un abuz.

Într-adevăr, copilul este o persoană şi are o personalitate, dar care nu poate fi contrapusă personalităţii şi autorităţii părintelui, pentru că personalitatea copilului este în formare, iar această

formare trebuie să depindă în totalitate de părinte. Copilul creşte după chipul şi asemănarea părinţilor, şi aceasta este o lege dumnezeiască ce asigură trăinicia genetică şi sufletească a genului uman. Or, pedagogia modernă nu are alt scop decât dărâmarea autorităţii părintelui, pregătind tipul de educaţie pe care statul o impune, adică o educaţie individualistă care separă pe tată de fiu şi pe frate de frate, în favoarea statului. Omul modern este determinat să se considere un nou început, independent de restul lumii şi chiar de propriii părinţi, şi nu observă că prin aceasta îşi taie rădăcinile, transformân**du-**se **într-**un experiment nefericit.

Separarea copilului de părinte trebuie să se facă în mod firesc, odată cu maturizarea, după rânduiala firii. Dacă această separare se face din pruncie **–** aşa cum îşi doresc organizaţiile ce trâmbiţează drepturi ale copiilor împotriva propriilor părinţi **–**, atunci se aseamănă cu ruperea unui fruct verde. Este adevărat că un fruct verde se păstrează mai mult şi poate fi transportat mai uşor, dar este la fel de adevărat că nu are dulceaţa fructului rupt la bună vreme. La fel este şi omul modern, care poate fi mutat oricând şi oriunde, dar care este din ce în ce mai lipsit de adevăratele calităţi umane. Un astfel de individ, care creşte în afara autorităţii părinteşti, va recunoaşte în schimb autoritatea deplină a statului, în virtutea unor fobii inconştiente, dobândite în urma pedepselor psihologice la care a fost supus în copilărie. Căci statul ideal, în accepţiunea totalitarismului modern, este acela care îşi subordonează cetăţenii fără ajutorul poliţiei şi al armatei, doar prin tortura psihologică.

Mă gândesc cu groază la faptul că eu aş fi putut fi despărţit în copilărie de mama pentru că **s-**a întâmplat să**-**mi mai tragă câte o palmă la fund când mă încăpăţânam să n**-**o ascult. Şi totuşi astfel de despărţiri se fac azi în state precum Germania, Italia sau Franţa. De altfel mă îngrozeşte în egală măsură gândul că, dacă nu aş fi fost plesnit la timp, puteam să ajung unul dintre cei care nu**-**şi iubesc părinţii, ceea ce este poate cea mai cumplită dramă,

o eroare ontologică.

Cu toate acestea ar fi nedrept să căutăm în Evanghelie o întemeiere a violenţei, deoarece Hristos este Cel care a desfiinţat pedepsele corporale şi răzbunările vetero-testamentare. Totuşi nu putem să nu constatăm extremele la care ajunge uneori propaganda nonviolenţei, în special în relaţiile părinte-copil.

Pedepsele corporale sunt inevitabile în procesul de educaţie a copilului din**tr-**un motiv foarte simplu: la prima vârstă copilul nu poate percepe decât durerea şi plăcerea. îi sunt străine noţiuni precum rău sau bine, cunoaşterea lui limitâ**ndu-**se doar la deosebirea a ceea ce este periculos/dureros de ceea ce este folositor/plăcut. Din acest motiv copilul este lovit de părinte atunci când încearcă un lucru periculos, cum ar fi să umble la plita de gaz sau la priză, pentru ca el să asocieze fapta de a umbla la gaz sau la priză cu durerea. Este de prisos să mai spunem că a nu proceda astfel înseamnă a nu-ţi iubi copilul.

Relaţiile interumane pot presupune gesturi de o anumită violenţă, care însă să nu fie în afara firescului. Gesturile violente fac parte din limbajul corpului, la fel ca şi gesturile de afecţiune sau nemulţumire, contribuind la înlesnirea comunicării. De pildă, mama îşi ameninţă copilul că îl va bate, mimând bătaia sau lovi**ndu-**l uşor, nu pentru a-şi satisface o pornire agresivă, ci pentru a-l opri de la comiterea unei fapte rele sau periculoase. Acelaşi limbaj era normal odinioară şi în relaţia stăpân-rob, ceea ce mi se pare mai uman decât teroarea psihologică şi umilirea prin ameninţarea cu demiterea practicată de patronii moderni.

Scena izgonirii târgoveţilor din templu trebuie citită în acelaşi context al normalităţii, debarasâ**ndu-**ne de prejudecăţile propagandei corectitudinii politice. Canoanele apostolice prevăd caterisirea preotului care loveşte pe cineva la mânie. Este absurd să presupunem că Sfinţii Apostoli au stabilit acest canon fără să-l raporteze la Hristos. În baza acestui canon i-a fost retras Sfântului Nicolae dreptul slujirii, care, **într-**o polemică sinodală, l-a

pălmuit pe ereticul Arie. Noaptea, Hristos i-a înmânat Sfântului Nicolae Evanghelia, redându-i slujirea. Prin urmare există un echilibru între literă şi Duh, echilibru pe care îl dictează însăşi conştiinţa umană şi pe care îl desăvârşeşte dragostea.

Este bine să ştim că, de pildă, în obştea Sfântului Ioan Casian, care a fost şi diacon al Sfântului Ioan Gură de Aur, Patriarhul Constantinopolului, se practica pedeapsa corporală. Ioan Casian a fost nu doar un mare ascet, ci şi un mare filosof şi diplomat, reprezentându-l pe Ioan Gură de Aur la Roma, în timpul conflictului cu împărăteasa Eudoxia şi Patriarhul Teofil al Alexandriei. Tot la Ioan Casian găsim o primă sistematizare a patimilor cu fantasmele şi impulsurile pe care le generează, anticipând cu 15 secole încercările de sondare a psihicului uman întreprinse, cu exagerările aferente, de Sigmund Freud. Într-un cuvânt, Sfântul Ioan Casian a fost un mare cunoscător al sufletului uman. De ce un astfel de om a stabilit pentru obştea sa pedepse corporale şi de unde a luat acest obicei nu putem spune. Ştim doar că rânduiala lui Ioan Casian a fost folosită şi în ordinul benedictin, numit aşa în cinstea Sfântului Benedict de Nursia.

Un alt fenomen greu de înţeles pentru creştinii contemporani este închisoarea monahală despre care vorbeşte laudativ Sfântul Ioan Scărarul. Monahii care săvârşeau anumite abateri, în funcţie de gravitatea lor, erau izolaţi într-un loc special prevăzut, ţinuţi în gropi fără apă şi fără mâncare. După un astfel de tratament, spune Sfântul Ioan Scărarul, unii dintre călugării pedepsiţi ajungeau la măsuri duhovniceşti foarte înalte, astfel încât închisoarea a devenit un loc mai binecuvântat decât mănăstirea însăşi.

Unde este locul blândeţii şi al smereniei în acest tablou? Cum poate fi numit blând călugărul care era împuternicit să-l bată cu băţul pe fratele său pentru o abatere oarecare? Cum poate fi numit blând Sfântul Ioan Casian, care a rânduit astfel de pedepse, sau Sfântul Ioan Scărarul, care vorbea cu atâta admiraţie despre

închisoarea monahilor? Desigur, aceste practici nu caracterizează întreg creştinismul. Totuşi cei doi sfinţi pomeniţi au fost întemeietorii unor obşti numeroase, cu influenţă asupra întregului monahism de atunci şi din toate timpurile. Dacă asprimea lor nu intră în contradicţie cu blândeţea şi smerenia creştină, atunci ar trebui să ne întrebăm încă o dată ce înţelegeau Sfinţii Părinţi prin blândeţe şi să vedem dacă înţelegerea lor se potriveşte cu ceea ce ne-am obişnuit noi să considerăm a fi blândeţe.

În niciun caz Sfinţii Părinţi nu considerau blândeţea un mod de a fi. A fi moale, fără reacţie, a intra în voia tuturor nu este totuna cu a fi blând. Aceste trăsături le poate avea cineva din fire sau şi le poate impune. Nu în zadar Hristos i-a mustrat pe cei care se smeresc de ochii lumii. Oricine poate să mimeze smerenia şi blândeţea exterioară, iar mulţi îşi fac din asta un rol în viaţă. Chiar şi diplomaţia politică sau economică îi constrânge pe oameni să fie chibzuiţi, măsuraţi în vorbe şi gesturi, **într-**un cuvânt să fie amabili şi să nu reacţioneze nepotrivit la insulte. Altfel spus, în termeni comuni, oricine, cu puţin efort, poate deveni blând şi smerit, dacă are un interes.

În sens creştin, blândeţea este proprie doar celor desăvârşiţi. Ea este o stare, mai bine zis, o măsură a inimii, precum însuşi Hristos a zis: „Învăţaţi de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima”. Numai omul care veghează în permanenţă asupra mişcărilor inimii sale, fără a urmări un efect exterior, poate ajunge la blândeţe.

Examenul blândeţii este dublu şi de aceea atât de greu de trecut. A fi blând, spune Sfântul Ioan Scărarul, înseamnă a avea o inimă neclintită în faţa influenţelor din afară, adică a reacţiona la fel atât în faţa ocărilor, cât şi în faţa laudelor. Să fii acelaşi când ţi se strigă „Osana!” şi când eşti ridicat pe cruce. Dacă nu te bucuri când te laudă şi nu te mâhneşti când eşti insultat, eşti pe calea blândeţii. Doar un astfel de om poate acţiona drept, deoarece nu acţionează nici din mânie sau răzbunare, nici din măgulire sau plăcere.

Comportamentul exterior al oamenilor este diferit, în

funcţie de temperament, vârstă, educaţie, obiceiurile şi tradiţia locului şi ne descoperă prea puţin despre inima omului. Nemţii sunt **într-**un fel, ruşii în alt fel, unele popoare gesticulează când vorbesc, altele vorbesc tare, încât ţi se pare că se ceartă, dar totul este perfect omenesc şi nu trebuie să încercăm să**-**i culcăm pe toţi în patul lui Procust. În orice caz, Ortodoxia nu ne cere asta.

Îndemnul lui Hristos de a fi blând şi smerit cu inima asemenea Lui este acelaşi cu îndemnul de a fi desăvârşiţi precum Tatăl ceresc este, adică un îndemn pe care îl primim cu bucurie, dar pe care suntem conştienţi că niciodată nu**-**l vom putea atinge.

Cuprins

O încercare de a înţelege dragostea 5
Puterea tămăduitoare a iubirii 13
Întrebări şi răspunsuri 38
A iubi înseamnă a ierta 63
Întrebări şi răspunsuri 78
Despre prietenie şi sinceritate 111
Despre blândeţe şi asprime 131

DIFUZARE:
S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3, 031216, Bucureşti Tel.: 021 – 320.61.19; fax: 021 – 319.10.84 e**-**mail: editura sophia.ro www.sophia.ro

Societatea de Difuzare SUPERGRAPH vă oferă posibilitatea de a primi prin poştă cele mai bune cărţi de spiritualitate, teologie, cultură religioasă, artă, filosofie apărute la edituri de prestigiu.

Plata se face ramburs la primirea cărţilor; taxele poştale sunt suportate de Supergraph.

Vă aşteptăm la LIBRĂRIA SOPHIA str. Bibescu Vodă nr. 24.

040152, Bucureşti, sector 4 (lângă Facultatea de Teologie) tel. 0722.266.618 www.librariasophia.ro

Sacrifică puţină vreme pentru a răsfoi cărţile noastre: este cu neputinţă să nu găseşti ceva pe gustul şi spre folosul tău!

Tiparul executat la *S.C. L C/A//NA T/PO s. rj.* str. Luigi Galvani nr. 20 bis, sect. *2,* Bucureşti tel. /fax 021.21 i.32.60; tei. 021.212.29.27 E-mail: oftlccluminatipo.com www.*luminatipo.com*